

MEDYA ÇAĞINDA İLETİŞİM

“Sokaktan Ekran, Sanaldan GerçeĐe”

Editör

Ali Murat KIRIK

Ali Murat KIRIK (Yrd. Doç. Dr.)

2008 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nden mezun oldu. 2009 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nde araştırma görevlisi oldu. 2010 yılında "IP Televizyon Yayın Teknolojisi" isimli teziyle yüksek lisansını ve "Yeni Medya Çağı Çerçevesinde Türkiye'de Televizyondan İnternete Dönüşüm ve Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu" isimli doktora tezini tamamladı. Halen Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü'nde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir. IPTV, Sosyal medya, yeni iletişim teknolojileri akademik ilgi alanları arasında yer almaktadır.

Editörlüğünü Doç. Dr. Ali Büyükaslan ile ortaklaşa yaptıkları Sosyal Medya Araştırmaları I, II, III; Etkileşimli Televizyon, Bilişim ve..., Sosyal Medya ve İnternet Ortamında Viral Reklamcılık isimli kitapları da bulunmaktadır.

BİLİM KURULU

Prof. Ahmet ATAN (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Prof. Dr. Cengiz ANIK (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Emine DEMİRAY (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Filiz AYDOĞAN BOSCHELE (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Halim ESEN (Adnan Menderes Üniversitesi)

Prof. Dr. Metin IŞIK (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Peyami ÇELİKCAN (İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof. Dr. Seda MENGÜ (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Suat GEZGİN (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali BÜYÜKASLAN (İstanbul Medipol Üniversitesi)

Doç. Dr. Ayşe Banu BIÇAKÇI (Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Burcu KAYA ERDEM (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Enderhan KARAKOÇ (Selçuk Üniversitesi)

Kitabın oluşumuna eleştiri ve önerileriyle katkı sağlayan değerli bilim kurulu üyelerimize minnettarız.

**Bilim kurulu üyeleri ünvanlarına ve isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.*

MEDYA ÇAĞINDA İLETİŞİM

“Sokaktan Ekрана, Sanaldan GerçeĐe”

Editör

Ali Murat KIRIK

Çizgi Kitabevi Yayınları: 776
İletişim

Genel Yayın Yönetmeni
Mahmut Arlı

©Çizgi Kitabevi
Ekim 2017

ISBN: 978-605-196-056-2
Yayıncı Sertifika No:17536

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
- Cataloging in Publication Data (CIP) -
KIRIK, Ali Murat
MEDYA ÇAĞINDA İLETİŞİM

Baskıya Hazırlık: Çizgi Kitabevi Yayınları
Tel: 0332 353 62 65- 66
Baskı: Sebat Ofset
Fevzi Çakmak Mh. Hacıbayram Cd. No: 57
Karatay/Konya - KTB. S. No: 16198
Cilt: Göksu Cilt

ÇİZGİ KİTABEVİ

Sahibiata Mah. M. Muzaffer Cad. | Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk.
No:41/1 - Meram/Konya | No:42/2 - Çağaloğlu/İstanbul
Tel: 0332 353 62 65 - 66 | Tel: 0212 514 82 93

www.cizgikitabevi.com
📞 / cizgikitabevi

■ İçindekiler

7 Editörden

Halkla İlişkiler ve Medya

- 11 Kurum İçi İletişim Çatışmalarının Çözümünde Müzakere Becerilerine Yönelik Kuramsal Bir Araştırma | *Emel Poyraz - Kübra Kuruođlu*
- 47 Kurumsal Sürdürülebilirlik ile Halkla İlişkiler Bağlantısı ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Uygulamalarına Yapılan Yatırımın Geri Dönüşü | *Hatun Boztepe Taşkıran*
- 75 İletişim Performansı Bağlamında Lider | *Ayşe Gül Soncu*
- 91 Halkla İlişkiler Mesleğinde Etik Anlayışı | *Simge Ünlü Kurt- Mustafa Cankut Kurt*
- 111 Online İş İlanlarında Halkla İlişkiler Meslek Algısı: Türkiye, Abd ve İngiltere Örneğinde Karşılaştırmalı Bir Analiz | *Deniz Özer*

Bilişim ve Medya

- 141 Sosyal Kuşakların Kişilerarası İletişim Aracı Olarak Sosyal Ağları Kullanma Durumu | *Gülsüm Çalışır*
- 175 Geleneksel Video Yayıncılığında Youtube Yayıncılığına Geçişte Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Youtube Kullanım Amaçları | *Mihalis (Michael) Kuyucu*
- 205 Web Sitelerinin Kullanılabilirlik Özelliği: Kavramsal Açıklamalar, Kuramsal Çalışmalar ve Kullanılabilirliği Deđerlendirme Yöntemleri | *Şermin Tađ Kalafatođlu*
- 229 Kurumsal Bilişim Sistemleri ve Enformasyon: İş Zekâsının Kurum Yönetimindeki Stratejik Rolü | *Ezgi Dinçerden*
- 241 Mobil İletişim Teknolojilerinin Dil Öğrenme Yetisindeki Rolü | *Bahar Öztürk*
- 259 Dilin Dijital Devrimi: Emotikon | *Esra Demirci*

Sinema ve Medya

- 273 Fotoğraf Görselleri Üzerinden İletişim, Sanat, Ahlak, ve Eğitim Temelinde "Patch Adams Filminin" Yorumlanması | *Erkan Çiçek*
- 289 Dijital Dönem Türk Korku Sinemasında Marka Yerleřtirme | *Birgöl Alıcı - Ömer Aydınlioğlu*
- 319 1990 Sonrası Türk Sinemasında Film Noir Denemeleri Ya Da Selma'nın "Gölge"si ve Geçmişin "İz"i | *İkbal Bozkurt Avcı*
- 347 Anime Filmlerinde Kent Tezahürleri | *İsmail Tařar*

Sanat ve Medya

- 375 Yeni Medyanın, Sanal Sanat Alanları: Müze ve Sanat Blogları | *Şeyda Barlas Bozkuş*

395 Güncel Bir Sanat Ortamı Olarak Yeni Medya Sanatı | *Gönül Cengiz - Rabia Demir*

423 Şiddete Bir Karşı Tavrı Olarak Sokak Sanatı: Filistin ve 'Banksy Etkisi' | *Gonca Uncu*

Kültür ve Medya

447 Popüler Kültür Bağlamında "İşte Benim Stilim" Yarışmasındaki Marjinal Kimliklerin Temsili | *Ali Murat Kırık - Mehmet Gül*

463 Sanal Dünyada Linç Kültürü | *Gül Dilek Türk*

487 Küreselleşme ve Tüketim Bağlamında Hiçliğin Uçurumundaki Modern İnsan: "Flaneur" | *Rabia Zamur Tuncer*

Siyasal İletişim ve Medya

501 Kentlerin Mitleştirilmesi: Arap Pınarı (Kobani) Örneği | *Yusuf Devran - İbrahim Engin Akalın*

521 Otoriterleşen Demokrasiler: Modern Çağın Kreatif Yeni Nesil Faşizmi Mi? | *İrfan Paçacı*

545 Yazarlar Hakkında

SOSYAL KUŞAKLARIN KİŞİLERARASI İLETİŞİM ARACI OLARAK SOSYAL AĞLARI KULLANMA DURUMU

Gülsüm ÇALIŞIR*

“İnsan, ne ise o olmayı reddeden tek mahluktur.” Albert Camus

Aynı dönemlerde yaşayarak, aynı kültürel değerlere maruz kalmış, benzer deneyimleri paylaşmış kişilerin oluşturduğu topluluklar toplum içerisinde sosyal kuşak olarak adlandırılmaktadır. Yaklaşık geçmişi 100 yıl öncesine kadar dayanan sosyal kuşak sınıflandırmalarında her bir kuşağın kendine özgü belirlenen özelliklere sahip olduğu, bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan Buhran Yılları ile birlikte başlayan sınıflandırmada, 2000’li yılların ilk yarısında doğanların da sınıflandırmaya katılmasıyla birlikte dünden bugüne ortalama 6 kuşağın varlığından söz edilmektedir. Alan yazında 1925-1945 yılları arasında doğanların dahil edildiği Sessiz Kuşak ile başlayan sınıflandırma; Bebek Patlaması, X Kuşağı, Y Kuşağı, Milenyum Kuşağı ve Z Kuşağı olarak isimlendirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, söz konusu bu sosyal kuşakların günümüzün yaygın iletişim aracı olarak kullanılan sosyal ağları, kişilerarası iletişim aracı olarak ne şekilde kullandıklarını belirlemek olmuştur. Bu amaca ulaşabilmek için sosyal kuşak temsilcilerinden 6 kişi ile Mart 2016 tarihinde yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmada araştırmaya dahil edilen tüm katılımcıların sosyal ağların varlığından haberdar olduğu, her birisinin kendisine ait bir (hatta bazılarında birden fazla) sosyal ağ hesabı olduğu ve sosyal ağları kişilerarası iletişimi kolaylaştırmak adına kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcılardan elde edilen bilgiye göre sosyal ağlar öncelikle iletişim kurmak için kullanılmaktadır. Bu amacın dışında katılımcıların sosyal ağları eğlenmek, bilgilenmek, araştırma yapmak için kullandıkları dikkat çekmektedir. Tüm katılımcılarda bulunan ortak nokta ise özellikle ve öncelikle iletişim kurmak ve kişilerarası iletişimin devamını sağlamak, uzaklardaki tanıdıklara ulaşmak, onlarla etkileşimi sürekli kılmak adına sosyal ağları kullanmalarıdır. Bu bağlamda sosyal kuşakların sosyal ağları, kişilerarası iletişim aracı olarak kullandığı bilgisi elde edilmiştir.

GİRİŞ

Teknolojinin hızla geliştiği bir çağda yaşamaktayız. Bu durum insanları değişime ayak uydurma konusunda neredeyse zorunlu kılmaktadır. Zira insanlar, içinde buldukları çağa uyum sağlayabilmek için yine çağın gerektirdiği deği-

* Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Bölümü Öğretim Üyesi.

şimleri izlemek durumunda kalmaktadır. Böylelikle insanlar topluma uyumlu hale gelmekte ve gelişmelerden haberdar olmaktadır. Dünün yaşam şartları ile bugüne ayak uyduramayacağını anlayan insan, gelişmeleri de yakından takip eder olmuştur. Bundan 90-100 yıl önceki şartlar elbette bugünkünden çok farklıydı. Ancak o şartlarla bugüne bakmak ve bugünü yakalamak imkansız görünmektedir. Zamanın ilerlemesiyle birlikte ihtiyaçlar, beklentiler, toplumsal değerler, kişisel özellikler de değişmektedir. Her bir değişim, yeni durumları da beraberinde getirmektedir. Bunların sonucu olarak toplumda sosyal kuşakların varlığından söz edilmeye başlamıştır. Her bir sosyal kuşak, ortalama 20-25 yıllık bir süreci kapsıyor gibi gözükmekte ve her sosyal kuşağın sahip olduğu değerler bir önceki kuşaktan farklılıklar göstermektedir. Söz konusu farklılıkların temelinde de adı geçen değişimlerin izlerini bulmak mümkündür. Zira her dönemde değişen zaman ve toplumsal yapıyla birlikte, toplumun uyum göstermesi gereken şartları da değişikliğe uğramıştır. Böylelikle her bir sosyal kuşak kendi gerekliliklerini ve özelliklerini ortaya koymuştur. Geline son noktada teknolojinin ivme kazanmasıyla birlikte daha çok teknik bilgilere uyum sağlama ve bu değişime ayak uydurma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Sessiz Kuşak'ın yüz yüze gerçekleştirdiği iletişim, günümüzde yerini bilgisayar ya da akıllı telefonların ekranlarından gerçekleştirilen kişilerarası iletişime yerini bırakmıştır. Bu durum da bize bir kez daha göstermektedir ki, zamanla birlikte toplumsal, sosyo-kültürel anlamda meydana gelen değişimler yeni yeni ihtiyaçları ve kişisel özellikleri ortaya çıkartmaktadır. Bu durum da sosyal kuşakların birbirinden farklılık göstermesine zemin hazırlamaktadır.

Sosyal Kuşaklar

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne (2016) göre kuşak; yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını yaşamış; dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin bir araya getirdiği topluluktur. Sosyal kuşak da yaklaşık yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon olarak tanımlanmaktadır (<http://www.tdk.org.tr>). Bu tanımlamadan hareketle aynı dönemde doğan ve yaşayan, benzer özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplara kuşak denilmektedir.

Sosyal kuşaklar, benzer kültürel deneyimleri aynı tarih aralığında doğup, paylaşan insanların oluşturduğu duruma denilmektedir. Sosyal kuşak anlamı, bugünkü kullanılan anlamında 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. "Kuşak" kavramı daha önceden genellikle aile ilişkilerinden ziyade, geniş toplumsal gruplaşmaları işaret etmektedir. 19. yüzyılda insanların farklı kategorilere ayrılarak, bir toplumun çeşitli eğilimleri ortaya çıkmıştır. Bu eğilimler, 18. yüzyıl ortalarından itibaren Avrupa'da değişen modernizasyon, sanayileşme ya da batılılaşma sü-

reçlerinin yansıması olmuştur. Aydınlanma fikrinin giderek yaygınlaşmasıyla birlikte, toplum ve yaşamın değiştirilebilir olduğu fikri doğmuştur. Bu zihniyet değişimine katkıda bulunan faktörler ise toplumun ekonomik yapısından kaynaklanmıştır. Çünkü hızlı sosyal ve ekonomik değişim ve hareketlilik olmuştur. Auguste Comte, sistematik kuşakları incelemek için ciddi bir girişimde bulunmuştur. Comte, toplumsal kuşak değişimi ile birbirini izleyen kuşaklar arasındaki özelliklere bakmıştır. Sosyolog Karl Mannheim da kuşakların seminal figür olduğundan söz etmiştir. 1923 yılında yazdığı “Kuşak Sorunu” isimli makalesinde, kuşak teorisini geliştirmiştir. O zamana kadar kuşakların iki ilköğretim okulunda bir bölümü oluşturduğunu önermiştir. Birincisi, Comte’un geliştirdiği pozitivist anlamda yaşam sürelerinin sosyal değişimi ile ölçülmesi durumudur. Mannheim bu durumun “kronolojik bir tablo” olduğunu ileri sürmüştür. Diğer okul, “romantik-tarihsel” Dilthey ve Martin Heidegger tarafından temsil edilmiştir. Bu okul, sosyal bağlam pahasına bireysel nitel deneyimi üzerinde durmuştur. Mannheim sosyal değişimin hızlılığının, kuşakların oluşmasına önemli katkısı olduğunu ve her kuşağın farklı olduğunu vurgulamıştır (<http://www.digplanet.com/wiki/Generation>).

Dünyaya geldikleri yıl, dünya genelinde ekonomik ve sosyal hareketler, müzik akımları, icatlar, yeni ilgi alanları ve teknolojinin gelişmesi, sosyal kuşakların dönemlerini ve karakteristik özelliklerini belirlemiştir. İçine doğulan zaman dilimi, karakteri belirlemektedir. Zamanın genel-geçer kuralları, bireyin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Toplumsal gelişmeler ve değişimler zamanı, zaman da barındırdığı kuşağı etkilemektedir (Tokabaş, 2012). Bu bağlamda kuşakları sadece doğdukları zaman dilimlerine göre kategorilere ayırmak çok da doğru değildir. Bunun için kuşakları sınıflandırırken içinde yaşadıkları topluluğun düşünceleri, hissettikleri ve deneyimlerinin tanımlanması da gerekmektedir (Zemke, Raines and Flipczak, 2013: 4).

Yukarıda yapılan tanımların ortak noktasına bakıldığında; kuşak ve sosyal kuşak olarak nitelendirilen sınıflamada belli dönemlerde belli özelliklerin ağır bastığı ve buna göre bir sınıflandırma yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu çerçevede her kuşağın kendine özgü karakteristik özellikleri, değer yargıları ve tutumları, güçlü ve zayıf yönleri birbirinden farklılık arz etmektedir. Bunun yanı sıra herhangi bir kuşağı ifade ederken, kalıplaşmış yargıların olduğunu unutmamak gerekir. Ayrıca kuşakları bir grubun üyesi olarak tanımlarken, her bir özelliğini her bir üyesinin taşıdığını söylemek doğru değildir (Lower, 2008).

Kayaoglu (2013), tarihe eş zamanlı dönemlerde tanıklık etmiş, dolayısıyla benzer sıkıntıları yaşamış ve sorumluluklarla yükümlü olmuş insan topluluklarının oluşturduğu sosyal kuşakların sınıflandırmasını şu şekilde yapmıştır:

- *Buhran Kuşağı: Sessiz Kuşak 1925-1945 arası doğanlar,*
- *Bebek Patlaması Kuşağı: Baby Boomers 1945- 1965 arası doğanlar,*

- *X Kuşağı: 1965-1977 arası doğanlar,*
- *Y Kuşağı: 1977-1994 arası doğanlar,*
- *Milenyum Kuşağı: 1994-2003 arası doğanlar,*
- *Z Kuşağı: 2003 ve sonrası doğanlar.*

Buhran Kuşağı: Sessiz Kuşak: Birinci Dünya Savaşı sonrası, İkinci Dünya savaşı sırasında doğanlardır. Bu kuşakta doğanlar, tüm dünyanın yaşadığı ekonomik buhran sırasında doğanlardır.

Bebek Patlaması Kuşağı- Baby Boomers: Bu kuşak, İkinci Dünya Savaşı sonrasına denk gelen ve doğum oranlarının arttığı dönemde doğanlardır. Refah seviyesinin yüksek olduğu bir ortamda büyüyen bu kuşağın en belirgin özelliği, çok bireyselci olmalarıdır. Bu kuşak aralığında doğanlar ayrıca tüm dünyayı politik olarak etkileyen 68 kuşağını yaratan çocuklar olarak da bilinmektedir.

X Kuşağı: Bu kuşağın çocukları, refah düzeyinin yüksek olduğu Bebek Patlaması kuşağının çocuklarıdır. Yaşadıkları dönemin ekonomik krizlerinden ve sosyal sancularından en fazla etkilenen ve kayıp kuşak olarak da adlandırılan bir kuşaktır.

Y Kuşağı: Bu kuşağın dikkat çeken en önemli özellikleri, özgürlükleri ve teknolojiyle olan ilgi ve ilişkileridir. Bu kuşağın çocuklarının bilinen temel özellikleri arasında bilgiye hemen ulaşmaları, teknolojiyi çok iyi kullanmaları ve yalnızlıkları ile kendilerine çok fazla güvenmeleri yer almaktadır.

Milenyum Kuşağı ve Z Kuşağı: Bu iki kuşağın çocukları genellikle internet kuşağı olarak bilinmektedirler. Anlaşılacağı üzere teknoloji çağının çocuklarıdır. Özellikle Z Kuşağı çocukları için henüz kesin olarak bir sınıflandırılmanın yapılamadığı görülmektedir.

Zemke, Raines ve Flipczak (2013: 4) ise söz konusu kuşakları biraz daha dar çerçevede değerlendirerek, dört başlık altında toplamışlardır. Buna göre birinci kuşak, 1943 yılından önce doğan "*Gelenekçiler*"dir. Bu kuşakta yer alanlar, tüm dünyayı etkileyen ekonomik buhranla yüzleşmişler ve o döneme tanıklık etmişlerdir. 1943-1960 arasında iyimserlik, fırsatçılık ve sürecin aşırı derece hızlı işlediği dönemde doğan "*Baby Boomers Kuşağı*" olarak isimlendirilen kuşak ise ikinci kuşaktır. Üçüncü kuşak, 1960-1980 yılları arasında doğan ve kendinden önceki Baby Boomers Kuşağının derin etkilerini ve izlerini yaşayan "*X Kuşağı*"dır. 1980-2004 yılları arasında doğan, kendinden önce gelen diğer tüm kuşaklardan daha fazla korunan ve beslenen çocukların bulunduğu "*Milenyum Kuşağı*" da dördüncü kuşak olarak nitelendirilmektedir.

İçine doğulan toplumun sosyo-kültürel olaylarından etkilenen ve buna göre isimlendirilen sosyal kuşakların sınıflamasına bakıldığında bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Buna göre Zelikova, (2013: 9) da sosyal kuşakları şu şekilde adlandırmıştır:

- 1945 doğumlu ve daha yaşlı kuşak: Bu kuşak, yaşayan kuşak olarak da adlandırılmaktadır.
- 1946-1965 arası doğumlular: İkinci Dünya Savaşı sonrası doğan kuşaktır. Bu kuşağın temsilcileri bugün çoğunlukla emekli olan kesimdir. "Refah Kuşağı" olarak da isimlendirilmiştir.
- 1966-1980 arası doğumlular: Bu kuşak mensupları ekonomik olarak devlete katkıda bulunan kuşaktır.
- 1980 doğumlu ve daha küçük kuşak: Bu kuşak, kuruluş aşamasındadır. Bu kuşakta işsizlik ve yoksulluk dikkat çekmektedir. Refah devletine katkıda bulunmadıkları gibi, katkı da alamayan kuşaktır.

Adıgüzel, Batur, Eksili (2014: 171-174), "Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar" başlıklı çalışmalarında sosyal kuşaklarla ilgili yaptıkları sınıflandırmayı ERC 2011 raporuna dayandırarak, şu şekilde açıklamışlardır:

Gelenekselciler: Otoriteye sadıktır ve direktif beklerler. Denge ve düzene itaat ederler. Uzun süre aynı işte çalışır ve o işte ömür boyu çalışmayı, hatta oradan emekliye ayrılmayı tercih ederler. Disiplinli, pragmatik ve istikrar arayışında olan bu kuşak insanları, güven duygusunu önemserler.

Bebek Patlaması Kuşağı: Çalışkan, idealist, kararlarında uyumlu bir yapıya sahiptirler. Zor iş ve uzun saatler çalışmanın önemine inandıklarından uzun dönemli istihdam anlayışına sahiptirler. Kendi kendilerini motive edebilen ve takdir edilmekten hoşlanmayan bir yapıları vardır. Öncelikli tercihleri arasında maaş bulunan bu kuşak temsilcileri, takım çalışmaları ve takım toplantılarına önem verirler.

X Kuşağı: Çalışanlar; esnek, kendine güvenen, teknolojiyi rahat kullanabilen kişilerdir. Hiyerarşik yapıyı çok önemsemezler. Erkekler kadar kadınlar da iş yaşamında aktiftirler. Birden çok alanda kariyer yapabilirler. Güvenlik ve maaş unsurları, iş yaşamlarında ön plandadır.

Y Kuşağı: Özgürlüklerine düşkün oldukları için zorluk karşısında çabuk vazgeçerler ve otoriteye meydan okurlar, teknoloji tutkunu olurlar ve teknolojiyi iyi kullanırlar. Medya ve iletişim teknolojileri ile etkileşimleri, yaklaşık olarak bir günün on beş saatini alabilir. Rahat bir hayat yaşamak, bu kuşak için çok önemlidir.

Z Kuşağı: 'İnternet Kuşağı' diye de isimlendirilirler. Son teknolojiye istedikleri zaman ulaşma şansları vardır. Diğer kuşaklardan farklı olarak 'ağ' gençleri, olarak bilinirler. Çünkü pek çok sosyal ağa üyelikleri bulunmaktadır. Söz konusu ağlara üye olma durumları nedeniyle, kendilerinden mesafe olarak daha uzakta olanlarla da ilişki kurabilirler; ama bu durum onları yalnızlaştırır, görüşü de mevcuttur. İlgi alanları geniş olduğu için aynı anda birden çok konu ile ilgilenilme becerilerinin olduğu düşünülür.

Çemberci vd. (2014: 60) de, “Y Neslinin Örgüt Ortamındaki Davranış Farklılıklarının Analizi” ismini verdikleri çalışmalarında bugüne kadar tanımlaması yapılan sosyal kuşaklarla ilgili sınıflandırmayı, Reeves & Oh (2008)’dan alarak şu şekilde aktarmışlardır:

Kaynak	Sınıflandırma				
Howe & Straus (2000)	Sessiz Kuşak (1925-1943)	Patlama Nesli (1943-1960)	13. Kuşak (1961-1981)	Milenyum Nesli (1982-2000)	-
Lancaster & Stillman (2002)	Gelenekçiler (1900-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Nesli (1965-1980)	Milenyum Nesli Patlama Kopyası Y Nesli (1981-1999)	-
Martin & Tulgan (2002)	Sessiz Kuşak (1925-1942)	Bebek Patlaması (1946-1960)	X Nesli (1965-1977)	Milenyumlar (1978-2000)	-
Oblinger & Oblinger (2005)	Yetişkinler (< 1946)	Bebek Patlaması (1947-1964)	X Nesli (1965-1980)	Y Nesli Net Nesli Milenyumlar (1981-1995)	Milenyum Sonrası (1995-şimdi)
Topscott (1998)	-	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Nesli (1965-1975)	Dijital Kuşak (1976-2000)	-
Zemke vd. (2000)	Eski Askerler (1922-1943)	Bebek Patlaması (1943-1960)	X Nesli (1960-1980)	Gelecektekiler (1980-1999)	-

Tablo 1. Sosyal Kuşakların Sınıflandırılması

Kaynak: Reeves & Oh, (2008). Generational Differences, in Handbook of Research on Educational Communications and Technology isimli eserden aktaran, Çemberci vd. (2014). “Y Neslinin Örgüt Ortamındaki Davranış Farklılıklarının Analizi”, AJIT-e: Online Academic Journal of Information Tecnology, 2014 Spring, Volume: 5, Number: 15, p. 59-60.

Yukarıda verilen bilgilere bakıldığında, sosyal kuşakların dört ya da beş aşamada benzer isimler adı altında sınıflandırıldığı görülmektedir. Hemen hepsinde de benzer kuşaklar benzer özelliklerle açıklanmıştır. Dolayısıyla söz konusu kuşakların, yaşadıkları tarihsel süreç içerisinde toplumsal anlamda içinde buldukları toplumun sosyo-kültürel yapısından bağımsız olamadıkları anlaşılmaktadır. Çünkü gerek verilen literatür bilgileri gerekse Tablo 1’de verilen bilgiler değerlendirildiğinde, kuşaklar arasında zamansal olarak ciddi farklar olmadığı, genellikle birkaç yıllık kaymalar olduğu görülmektedir. Bu incelemeden de anlaşılacağı gibi, adı geçen sosyal kuşaklar benzer yıllar içerisinde sınıflandırıldığı için benzer toplumsal yapılardan etkilenmişlerdir. Bu etkilenmenin sonucunda da sergiledikleri kişilik özellikleri yaşadıkları dönemin izlerini taşımaktadır. Bu durum ayrıca birbirleriyle de benzer özelliklere sahip olmalarına neden olmuştur.

Kişilerarası İletişim

Kaynağın ve alıcının insan olduğu iletişim türü, kişilerarası iletişim olarak isimlendirilmektedir. Bir iletişimin kişilerarası iletişim olabilmesi için birtakım unsurlara sahip olması gerekmektedir. Buna göre; iletişime dahil olan kişilerin belli bir yakınlık içerisinde yüz yüze gelecek şekilde olması, iletişime katılanlar arasında tek yönlü değil de çift yönlü bir iletişim; yani karşılıklı bir iletişimin var olması, iletişimde iletilen mesajların sözlü ve sözsüz iletilerle zaman ve mekan birliği içinde gerçekleşiyor olması gerekmektedir (Hartley, 2010).

Kişilerarası iletişim, az sayıda kişinin etkileşimi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Söz konusu iletişim süreci, kişinin iç ve dış çevresinden aldığı uyaranlarla başlar, bu uyaranlara anlam yüklemesi ile değer kazanır ve anlamların kod açmalarının yapıldığı geribildirim ile son bulmaktadır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2012).

Kişilerarası iletişimi etkileyecek birtakım temel faktörler bulunmaktadır. Bunlar arasında; kişisel özellikler, algılar, duygular, kültürel ve fiziksel çevre yer almaktadır. Bu faktörlerin kişilerarası iletişime dahil olan tüm bireyler için geçerli olduğu düşünüldüğünde, iletişimin aslında ne kadar karmaşık bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır (Siyez, 2015: 63).

Kişilerarası iletişim söz konusu olduğunda, illa ki sözel bir iletişim kuralacağı anlamı çıkartılmamalıdır. Buna göre sözsüz şekilde, bedenimizin aldığı duruşa göre de iletişim kurmak mümkündür. Cihangir Çankaya (2015: 95), bu durumu etkili ve etkisiz sözsüz davranışlar başlığı altında toplamıştır. Adı geçen başlık altında yer alan bilgiler Tablo 2’de verildiği şekliyledir.

<i>Etkili Sözsüz Davranışlar</i>	<i>Etkisiz Sözsüz Davranışlar</i>
Etkili göz teması kurmak	Doğrudan ya da boş boş bakmak
Konuşan kişiye dönük ve eğik olmak	Gözleri sık sık kaçırmak
Rahat ve açık bir beden pozisyonu almak	Sorgulama, şüphe içeren bir biçimde bakmak
Sessizliğe izin vermek	Arkaya ya da yana dönerek dinlemek
Bedensel yakınlık oluşturmak	Kolları kavuşturmak
Jest ve mimikleri etkili kullanmak	Jest ve mimikleri çok sık ya da çok seyrek kullanmak
Karşıdaki kişiyle fiziksel olarak eşit düzeyde durmak	Hareket halinde olmak
Sesi etkili kullanmak	Herhangi bir nesneyle oynamak
Bedensel temasta bulunmak	Konuşan kişiden daha yüksekte durmak
Uygun anlarda gülümsemek	Hiçbir bedensel tepki vermemek
Baş hareketlerini etkili kullanmak	Baş hareketlerini çok sık kullanmak.

Tablo 2. Etkili ve Etkisiz Sözsüz Davranışlar

Kaynak: Zeynep Cihangir Çankaya (2015). "Kişilerarası İlişkiler ve Dinleme", Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, s. 94-107, Ankara: Pegem Akademi.

İletişim, karşımızdaki kişiye ileti sunma, iletileri anlamlandırma ve iletilere tepki verme süreci olarak değerlendirilmektedir. Bir iletişim ortamının var olabilmesi için gerekli olan ileti sunma durumu ise yazılı ve sözlü şekilde olmaktadır. Sözlü iletişimin temelini “konuşma” oluşturmaktadır. Dil edim sürecinde dinleme ile kazanılan ses kullanma ve kelime edimi sürecinin ardında da konuşma gelmektedir. Böylelikle ana diline sahip olan her birey, bu aşamaları gerçekleştirdikten sonra iletilerini iletmek için konuşmayı bir araç olarak kullanmaktadır (Erdem, 2015, 324). Etkili bir iletişimde konuşmanın inceliklerini bilmek önemlidir. Bu durum aynı zamanda, düşünsel olarak bir birikimi gerektirmektedir. Yani konuşmanın etkili bir şekilde gerçekleşmesi için duygu ve düşüncelerin zihinsel bir süreçten geçirilmesi gerekmektedir. Böylelikle sağlıklı bir konuşma ile birlikte sağlıklı bir iletişim de gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Kişilerarası iletişim sürecinde kişinin kendisinin anlaşıldığını hissetmesi önemlidir. Bu da ancak “etkili bir dinleme” ile mümkündür. Bireyin dinleme konusundaki başarısı, onun kişilerarası iletişimde de başarılı olduğu anlamına gelmektedir. Çünkü etkili bir iletişimin temelinde konuşmadan da önce gelen dinleme yeteneği bulunmaktadır. Karşılıklı bir iletişim ortamında etkili dinleme becerilerine sahip olunmadığı durumda, iletişimin de etkisinin kaybolduğundan söz etmek mümkündür. Kendisine anlatılanları dinlemeyen bir kişinin, o iletişimi anlamlandırmasını beklemek doğru olmaz. Böylelikle de iletişime ket vurulmuş olur.

Kişilerarası iletişimin varlığında ve sürdürülmesinde birçok etken söz konusudur. Bunlardan birisi de “empati”dir. Karşımızdaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlayabilme, kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koymak, olarak adlandırılan bu durum, duygusal zekanın da bir göstergesi olarak görülmektedir. Hoffman (1982), empatinin iki boyutundan söz etmektedir. Birincisi, empatik tepki verme sürecidir. Bu durum, empatik tepki vermenin sıklığı ile ilişkilidir. İkinci boyut ise empatik olgunluktur. Bu durum da, karşımızdaki kişinin duygusal durumuna tepki vermeye yönelik düşüncelerle ve sorgulamalarla ilişkilidir (Aktaran: Acun Kapıkıran, 2015: 112).

Sağlıklı bir kişilerarası iletişimin gerçekleşmesinde önemli olan kavramlardan birisi de “kendini açma” davranışdır. Bu kavram bilimsel olarak ilk kez Sydney M. Jourard (1958) tarafından dile getirilmiştir. Ona göre bu kavram, kişinin düşündüklerinin, hissettiklerinin ve isteklerinin dolaylı bir yolla karşı tarafa iletilmesi ve bireyin kendisini karşısındaki kişiye tanıtması yönündeki en etkili adımlardan birisidir (Aktaran: Çetinkaya, 2015: 136). Bu bağlamda kendini açma kavramı, kişilerarası iletişimde kişilerin birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlamaktadır. Çünkü böylelikle kişilerarasındaki ilişkiler daha rahat kurulmakta ve ileriye dönük bir adım atılmaktadır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte kişilerarası iletişimden uzaklaşılması, yüz yüze iletişimin değerini daha da artırmıştır.

Kişilerin kendilerini açma davranışı göstermeleri konusundaki isteklilikleri, onların kişilerarası iletişimin sürdürülebilir hale dönüştürülmesine yardımcı olacaktır.

Kişilerarası iletişimin sürdürülebilir olması için gerekli olan sosyal becerilerinden birisi de “güvengenlik”tir. Güvengenlik, saldırgan ve boyun eğici davranıştan farklı olarak, eşitlikçi ilişki temeli üzerine kurulmaktadır. Buna göre kişi, kendisine ve karşısındaki bireye saygılı olarak, kendisini ve karşısındakilerin haklarını gözeterek, kendisini kaygı duymadan dürüst bir şekilde ifade edebilmektedir. Sosyo-kültürel ve durumsal faktörler, kişinin belli sosyal ortamlarda güvengen davranışlar sergilemesine neden olabilmektedir. Yapılan araştırmalar güvengenliğin öğrenilebilir bir davranış olduğunu ve bu alanda gerçekleştirilen eğitim çalışmalarının başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir (Uz Baş, 2015: 191).

Kişilerarası iletişim sürecinde bireyler iletişim içinde buldukları kişilere sözel ya da sözel olmayan yollarla iletilerini göndermektedirler. Böylelikle karşılıklı ileti alışverişi ortaya çıkmaktadır. Söz konusu ileti alışverişi sırasında ayrıca duygular da aktarılmaktadır. Bu anlamda duyguların, kişilerarası iletişimde güçlü bir yanı bulunmaktadır. Duyguların anlaşılması ve yönetilmesi gibi temel beceriler, duygusal bir farkındalığa ihtiyaç duymaktadır. Kişilerarası iletişimde duyguların önemli olduğunu belirleyen noktalardan birisi de duygusal zeka kuramıdır. Bu kurama göre, kişilerin kendi duygularının farkında olması, duygularını anlamlandırarak kontrol altına alabilmesi önemlidir. Kuram bunun yanı sıra karşımızdaki kişilerin duygularını yönelik ipuçlarını doğru şekilde değerlendirip, onlara uygun tepkiler vermeyi ve onların duygularını da olumlu yönde etkileyebilmeyi gerekli görmektedir. Böylelikle kişilerarası iletişimde sorunsuz, sağlıklı, sürdürülebilir ve etkili bir iletişim mümkün olabilmektedir (Taylı, 2015: 222).

Sosyal Ağlar

Çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımının sağlandığı mecralar sosyal medya olarak adlandırılmaktadır. Sosyal medya araçlarının en belirgin özelliği; sınırları aşarak, kendi topluluklarını oluşturmasıdır. Oluşan bu toplulukta karşılıklı etkileşim olmaktadır. Aynı zamanda var olan kanallar yoluyla bilgiler yayılmakta ve özel alanlar yaratılmaktadır. Geleneksel medya etkileşimden uzak bir ortamda iletişim işlevi gerçekleştirirken, yeni teknolojik gelişmelerle birlikte iletişim anlamında yeni içerikler üretilmeye başlanmıştır (Lachapelle, 2003: 89).

İnternet kullanıcılarının içerik, fikir, deneyim ve perspektiflerini paylaşmak için kullandıkları metin, imaj, video vb. birçok formdaki çevrimiçi teknoloji ve pratiklere “sosyal medya” adı verilmektedir. Sosyal medya, zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın paylaşımların yapıldığı ve tartışmaların gerçekleştirildiği

bir iletişim ortamı olarak da değerlendirilmektedir. Topluluk bilinciyle gelişmiş bir çevrede kullanıcıların işbirliği halinde içerik oluşturdukları, çeşitli kanallardan oluşan çevrimiçi sanal dünya diye de tanımlanan sosyal medya, forumları, blogları, wikileri, paylaşım siteleri, sosyal ağ siteleri gibi alanları da kapsamaktadır (Tosun, 2010: 94).

Kuşay'ın (2010: 61) deyiimiyle sosyal medya, "Web siteleri, bloglar, podcast, mesaj panoları, içerik paylaşım siteleri ve çok yaygın şekilde kullanılmakta olan sosyal ağ mecralarının kullanımı ile yalnızlıkları gidermek, farklılık yaratmak, 'ben de olmak istiyorum' diyen bireylerin ya da kurumların seslerini duyurmak için kullandıkları platformlardır."

Ellison ve Boyd'a göre (2013: 7) sosyal ağ sitesi; katılımcıların aynı zamanda kullanıcılarının kendileri olduğu, diğer kullanıcılar ve sistem tarafından kişiye özel olarak hazırlanan bir profile sahip olduğu, arkadaşlıkların herkese açık bir ortamda gerçekleştiği; yani açık bir şekilde paylaşıldığı, sitedeki bağlantılar tarafından sağlanan kullanıcı odaklı içerik akışıyla etkileşimin kurulduğu ya da bunların tüketimi veya üretimi ile oluşan "ağlaştırılmış iletişim platformu"dur.

Bugün dünyada 2 milyarı aşkın internet kullanıcısı ve 7 milyarı aşkın da cep telefonu sahibi bulunmaktadır. Mobil internet kullanımının artması ile birlikte, ilerleyen yıllarda kullanıcı sayısının artacağı ve internetin daha da yaygınlaşacağı öngörülmektedir. Sosyal ağlar vasıtasıyla yüz milyonlarca insan birbirine bağlanmaktadır. İnsanlar günün her saat diliminde çeşitli mecralara fotoğraf, video vb. paylaşım yapmaktadır. Facebook, Twitter, YouTube gibi dev platformlara her saniye yeni fotoğraflar, yazılar, videolar yüklenmektedir (Karahasan, 2012: 17).

Günümüzde gençler ve genç yetişkinler, sadık sosyal medya kullanıcısı olarak ilk sırada varlık göstermektedir. Cornejo vd. (2013: 889), bu durumu gençlerin yüzde 73'ünün, genç yetişkinlerin de yüzde 82'sinin sosyal medya kullanıcısı olmasıyla açıklamaktadır. Boyd'a göre (2007: 18-21) gençlerin sosyal medyaya yönelmelerinin birkaç nedeni vardır. Bunlar arasında; ev ortamının kurallarının olması, bu kuralların katı şekilde yetişkinler tarafından belirlenmesi, gençlerin ulaşımında yaşanan problemler nedeniyle istedikleri her yere kolayca gidememeleri, ailelerin bazı konularda getirdikleri yasaklamalar nedeniyle toplum içinde sosyalleşmenin güçlüğü, internetin kolay ve hızlı bir erişiminin olması, gençlere daha geniş alanlar sunması gibi hususlar bulunmaktadır. Bunların sonucu olarak da gençlerin dışarı çıkarak sosyalleşmeleri yerine evlerinde bilgisayar karşısında zaman geçirmelerinin artması gibi bir durum söz konusu olmaktadır (Livingstone, 2010: 1; Wong vd., 2010: 169).

Boyd ve Ellison'a göre, (2007: 222) sosyal ağ siteleri zorunlu bir sistem aracılığıyla genel bir profil oluşturmak için kişisel çalışmalara izin vermektedir. Bunun yanı sıra diğer kullanıcıların bir listesini oluşturarak, bağlantıda olan kişilerin

birbirleriyle paylaşımına olanak tanımaktadır. Ayrıca sistem sayesinde diğerleri tarafından yapılanları ve listedeki diğer insanların birbirlerini görmesine engel olabilmektedir.

Downes'a göre sosyal ağlar, ilişkiler seti tarafından bir araya getirilen kişisel bağların birleşimi anlamına gelmektedir. O'Murchu vd.'ne göre de bir sosyal ağ bir dizi insanın, kurumun ya da arkadaşlık, çalışma ya da bilgi değişimine ilişkin diğer sosyal ilişkide bulunan gruplar ve uzmanlığı, kaynakları ve bilgiyi paylaşarak, arzu edilen sonuçları başarmak için etkileşimler olarak tanımlanmaktadır. Phillips ve Phillips ise sosyal ağların birbiriyle ilgili ya da değişik bilgileri içinde bulunduran değişik etkilerin söz konusu olduğu bir gurubu ifade ettiğinden söz etmektedirler. Bu anlamda sosyal ağ, bilginin ağa üye kişiler arasında paylaşılmasını ve üyeler arasında yayılmasını sağlamaktadır (Downes 2005, O'Murchu vd., 2004, Phillips ve Phillips, 1998'den aktaran: Akıncı Vural ve Bat, 2010: 3355-3356).

Yöntem

Çalışmada sosyal kuşakların kişilerarası iletişim aracı olarak sosyal ağları kullanım durumlarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için de yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanmıştır.

Görüşme, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama tekniğidir. Bunun nedeni ise; görüşmede bireylerin deneyim, tutum, duygu ve düşünce, davranış, inanç vb. özellikleriyle ilgili olarak etkili ve kapsamlı bilgi toplamanın mümkün olmasıdır (Briggs, 1986'dan aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2004: 105).

Görüşme; önceden belirlenmiş ve bir amaç için gerçekleştirilen soru sorma ve cevabını almaya yönelik olarak karşılıklı bir etkileşim ve iletişim süreci olarak tanımlanmaktadır. Buna göre tanımda sözü geçen *süreç*; iletişimin sürdürülebilirliğine ve hareketliliğine; *karşılıklı*, iki ya da daha çok kişi arasında gerçekleşen etkileşime; *önceden belirlenmiş bir amaç*, görüşmeye dahil olan kişilerin bir amaç etrafında toplanmış olmasına; *soru sorma ve cevap alma*; görüşme yapılan kişiler arasındaki ilişkinin başlaması ve sürdürülmesi ile planlanmış amacın gerçekleştirilmesi için bilgiye ulaşma işlevine işaret etmektedir (Stewart ve Cash, 1987'den aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2004: 105).

Çalışmada her bir sosyal kuşak, bir temsilci ile sınırlı tutularak toplam 6 katılımcı çalışmaya dahil edilerek, kendileriyle yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme 2016 Mart ayının çeşitli günlerinde yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeye başlanmadan önce, katılımcıların tümüne çalışma sırasında isimlerinin baş harflerinin kodlanacağı bilgisi verilmiştir. Buna göre katılımcının isim-soy isim ve cinsiyetinin baş harfi, yaşı ve ait olduğu kuşağı

göstermek için bir kodlama yapılmıştır. Böylece metin içerisinde katılımcılara ait görüşler aktarılırken İT, K, 9, Z şeklinde bir kodlama kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Sosyal Kuşakların Kişilerarası İletişim Aracı Olarak Sosyal Ağları Kullanma Durumu, başlıklı bu çalışmada görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur. Ancak öncelikle görüşme yapılan kişilerin kişisel bilgileri aktarılmıştır. Söz konusu bilgilere Tablo 3'te yer verilmiştir.

İsim	Cinsiyeti	Yaşı	Doğum Tarihi	Ait Olduğu Sosyal Kuşak	Eğitim Durumu	Mesleği	Memleketi
AD	Erkek	73	1943	Sessiz Kuşak	İlkokul	Emekli İşçi	Trabzon/Çaykara
SÇ	Erkek	64	1952	Bebek Patlaması	Ön Lisans	Emekli Öğretmen	Eskişehir
İT	Erkek	43	1973	X Nesli	Lisans	Akademisyen	Kütahya
ED	Erkek	33	1983	Y Nesli	Doktora	Akademisyen	İstanbul
GS	Kadın	22	1994	Milenyum	Üniversite	Öğrenci	Kırklareli
İT	Kadın	9	2006	Z Nesli	İlköğretim	Öğrenci	İstanbul

Tablo 3: Görüşme Yapılan Kişilerin Kişisel Bilgileri

Görüşme verilerinden elde edilen bulguların ayrıştırılmasını ve anlamlı hale getirilmesini sağlamak adına elde edilen bilgilerin alt başlıklar halinde verilmesi uygun görülmüştür.

Cinsiyet, Yaş, Eğitim, Memleket

Tablo 3'te de gösterildiği üzere görüşmeye her kuşaktan bir temsilci dahil edilmiştir. Çalışmada görüşmeye katılan katılımcıların yaş aralığı 9 ile 73 arasında değişmektedir. Çalışmaya dahil edilen katılımcılardan birisi ilköğretim 3. sınıf öğrencisi, birisi lisans 3. sınıf öğrencisidir. Katılımcılardan birisi ilkokul, ikisi lisans, birisi de ön lisans mezunudur. İkisinin akademisyen olduğu katılımcılardan birisi emekli öğretmen, birisi de emekli işçidir. Bunun yanında memleketlerinin de çeşitlilik gösterdiği katılımcıların dördü erkek, ikisi kadındır.

Ait Olunan Kuşağın Özellikleri

Literatür bölümünde değinildiği üzere bugüne kadar gelen ve sınıflandırılması yapılan sosyal kuşakların her birinin kendine özgü özelliği bulunmaktadır. Söz konusu özellikler, aynı zamanda kişinin kişisel özelliğinin de dışa yansımaları şeklinde yorumlanabilmektedir. Bu çerçevede görüşmeye katılan katılımcılara ait oldukları kuşağın özellikleri sorulmuştur. Bu bağlamda aynı zamanda katılımcıların kişisel özelliklerine dair bilgiler de elde edilmiştir. Böylelikle katılımcıların bu konuyla ilgili söyledikleri ifadeler aşağıda verildiği şekildedir.

“Bizim kuşağın özelliklerine ve yaşadıklarına bakarsak, biz gurbetçiydik, yaşayan kuşaktık. Daha çok yurtdışına çıkarak çalıştık ve geçimimizi öyle sağladık. Ama burada kalanlar tarım ve hayvancılıkla uğraştılar. Yarıyı ileri görüşlü oldu, yarıyı yerinde saydı. Ancak ben daima yeniliğe açık birisiyim.” (AD, E, 73, SK).

“Ben kişisel özelliklerimi; çalışkan olmak, sorumluluk almak, yapabileceğim fazlasını yapmak, olarak özetleyebilirim. Emekli olana kadar günde iki vardiya çalıştım neredeyse. Hem öğretmenlik yaptım hem de öğleden sonra hımallık yaptım. Bizim kuşağın insanı çalışkandır.” (SÇ, E, 64, BP)

“Şu anki nesille karşılaştırmalı bağlamda söylersem, biz biraz televizyon çağıyla büyüdük. Şu anki nesil internet çağıyla büyüyor. O anlamda eğitimimiz görsel kitaplar üzerinden olmuştu. Şimdi biraz daha farklı. Sorumluluk alan bir kuşağın temsilcisiyiz. Aldığımız sorumluluğu sonuna kadar gerçekleştiriyoruz. Görev ve sorumluluk aşkıyla yaşayan bir kuşağın temsilcisiyiz. İlişkileri daha sıcak ve samimi yürütmek isteyen bir nesiliz. Biz, mahallede arkadaşlarla yakın ilişki içerisinde büyüdük. İletişimde samimiyet çok güçlüydü. Sosyolojik olarak insan ilişkileri ile yoğrulduk. Sokakta arkadaşlarla da oynadık, evde televizyonu da gördük. O anlamda geçiş kuşağıydık biz. Daha çok insanlarla iç içeydik biz. Toplumsal hayatı tam anlamıyla yaşadık.” (İT, E, 43, X).

“Bir kere biz çok sorumluluk almayı seven bir kuşağız. Apolitik bir kuşağız. O dönemki siyasetten dolayı geçmişteki kuşağa göre çok fazla siyasetle ilgilenen bir kuşak değiliz, diye düşünüyorum. İş hayatında olsun sosyal hayatta olsun bir önceki kuşağın tecrübelerinden faydalanan bir kuşağız. Sosyal medyayı kullanabilen ve ona adapte olabilen bir kuşağız. Bir önceki kuşağa göre sosyal medyayı daha aktif kullandığımızı söylemek mümkün. Yeniliklere açığız, merak ediyoruz, araştırıyoruz, öğrenmek istiyoruz.” (ED, E, 33, Y).

Yukarıda yer verilen ifadelerde görüşmeye dahil olan katılımcıların söylediklerine bakıldığında Adıgüzel, Batur, Ekşili'nin (2014: 172) tanımlarında yer alan bilgileri doğruladığı görülmektedir. Nitekim Sessiz Kuşak'ın temsilcisi olan AD, kendisini 'yaşayan kuşak ve sürekli aynı işi yapan kuşak' olarak nitelendirmektedir. Bu anlamda düzene sadık olmak ve uzun süre aynı işte çalışma durumu, düzenin devamını sürdürmeye olan niyetlerini göstermesi bakımından önemlidir. Tokabaş (2012: 3) Sessiz Kuşak temsilcilerinin disiplinli, şeref sahibi, evlerine, eşlerine, işlerine ve patronlarına sıkı sıkıya bağlı bir kuşak olduğunu ifade etmektedir. Bu anlamda AD'nin söylemleri söz konusu ifadeleri doğrulamaktadır.

Bebek Patlaması Kuşağının temsilci SÇ de literatürde yer verilen kendi kuşağına ait bilgilerle örtüşen ifadeleri dile getirmiştir. Buna göre uzun saatler boyunca bıkmadan çalışmak, sorumluluk alma bilincinin gelişkin olması, bu kuşağın en belirgin özellikleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra X Kuşağının tem-

silcisi İT'nin söyledikleri de aslına bakılırsa kendi kuşağının özelliklerine sahip olduğu bilgisini vermektedir. İT'nin "geçiş kuşağıydık" ifadesinden de anlaşılacağı gibi, bu kuşağın özellikleri arasında teknolojiyi de kullanabilme becerisine sahip olanların bulunmasıdır. Ayrıca çalışma hayatı içinde aktif rol almaktadırlar.

Tokabaş, (2012: 3-4) gerçekleştirdiği sosyal kuşak sınıflandırmasında Bebek Patlaması kuşağının temsilcilerinin hiyerarşiye saygılı bir iş yaşamları olduğundan, teknoloji ile ilişkilerinin net olmadığını, internet teknolojilerine çok itimat etmediklerinden söz etmektedir. Bunun yanı sıra X kuşağının temsilcileri için de eğitimin önemli olduğunu, teknoloji kullanımının arttığını ve çalışkan, kanaatkâr bir kuşak olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde her bir katılımcının kendisine ait dönemin özelliklerini taşıdığını söylemek mümkündür.

Y Kuşağının temsilcisi ED'nin ifadelerinde de kendi kuşağının özelliklerini taşıdığını gösterir bilgilere ulaşılmıştır. Buna göre, sosyal medyayı aktif şekilde kullanıyor olması, teknoloji kullanımını hayatının bir parçası haline getirdiğinin bir uzantısı olarak anlaşılabilir. Yasa ve Bozyiğit'e göre (2012), Y Kuşağında yer alan bireyler özgürlüklerine, düşkün, teknoloji tutkunu; yani teknolojiyi yaşamlarının merkezine alan, işbirliğine açık, kendilerine güvenleri yüksek, başarı odaklı kişilerdir.

"Bizim kuşak geleneklerden uzaklaşan bir kuşak. Anne babamızın geleneklerinden uzağız. Mesela gazete, dergi olayları bizde artık öldü. Haberleri daha çok sosyal ağlardan öğreniyoruz. En basiti herhangi bir olay olduğu zaman bunun detaylarını ya Instagram'dan ya WhatsApp'tan ya da Facebook'tan öğreniyoruz. Bu da bizi çok değiştirdi. Benim kuşağıma baktığımda gördüğüm, çok az okuyoruz; yani az okuyup çok söylüyoruz. Bu da bizim için çok sıkıntı oluyor. Çünkü ne kadar çok bilip, az söylersen büyüklerimizin söylediği gibi, daha iyidir. Bu durum bizde artık çok ters. Özellikle aileye karşı ben merkezli ve başına buyruk bir halimiz var. Bir de bencillik konusu var. Ben bunu üniversitede daha fazla gördüm. Mesela not olayı. Hocaların verdiği notları kıskanmak gibi. Benim her zaman daha iyi olmam gerektiği gibi bir durum var. Ben kendi açımdan çok söylüyorum. Mesela her derse girmeden önce kendimi şartlandırıyorum. Bu derste en iyi ben olmalıyım, bu dersi harf düşürmeliyim, diye. Yani biz benciliz, ben bencil olduğumuzu düşünüyorum. Olaylara da sadece kendi açımdan bakıyoruz. Mesela bir sosyal olay oluyor. Örneğin 13 Mart'ta yaşanan Ankara olayları gibi. Ankara'da bir patlama oldu. Hepimiz terörü lanetliyoruz. Ama artık terörü lanetlemek bizim için daha çok gündelik hayattan bir kesit oldu. Günaydın, merhaba, nasılsın, demek gibi oldu. Bunu sosyal medyayı ve sosyal ağları kullananlarda çok görüyorum. Sınıfta da görüyorum. Mesela dışarıda bu tür olaylara siyasi bir yorum yapmazken, sosyal medyada 'asalım, keselim' gibi

yorumları sıklıkla yapıyorlar. Benim kuşağım kendisini sosyal medyada daha rahat hissediyor. Sosyal medyada ailenle konuştuğun gibi konuşmadığın için rahat oluyorsun. Bir de o ortamda şöyle bir şey oluyor. İnsanların seni dışarıdan görmediğini düşünüp, öyle hissediyorsun. Tamamen sana ait bir dünya. Örneğin benim Instagram hesabımdaki ilk ismim 'Burası benim krallığım'dır. Gerçekten de orası benim krallığım. Ben orada ne istersem o oluyorum. İstersem prenses olurum, istersem kral olurum. Yani cinsiyet olarak bir sıkıntın olmuyor, ailede ya da dışarıda karşılaşılan tabular orada yıkılabiliyor. Mesela bende öyle. Herkes beni internette gördüğü zaman çok farklı yorumluyor; ama bir araya gelip karşılıklı konuştuğumuz zaman 'sen çok farklısın, internette böyle değilsin' diyorlar; yani biraz özgürleşme çabası olarak görüyorum ben bunu. Çünkü annelerin-babamların kuşağı biraz daha sıkı, baskıcı olarak yetişmişler. Tabi öyle yetişen bir anne-baba çocuğunu biraz daha serbest bırakma eğilimde olabilir. Ama yine de sıkabilir. Çünkü onlar sıkılmıştı ve gördüklerini, geçirdiklerini o şekilde aktarabilirler. Ailem beni sıkıyorsa, ben kendimi nasıl özgür hissedeceğim? Tabii ki internet ortamında hissedeceğim. Ve bu, çok sıkıntılı bir ortam oluyor. Bunu abartıp, çok üst seviyelere çıkartanlar var. Bu, kötü bir şey. Sosyal medya, internet gibi günümüz teknolojilerine sadece iyi yönlü bakılıyor; ama bizden götürüsü de oldukça fazla. Mesela yeni doğan çocuklara bıkıyorum, telefonun ne olduğunu biliyor. Belki konuşmayı bile bilmiyor, yazamıyor; ama telefonun nereden açılacağını, şifresinin nereden girileceğini biliyor. Rakamları bilmeden şifreyi girebiliyor. Benim yeğenim 2 yaşında. Google Play Store'a giriyor, programı kullanıyor, oradan istediği oyunları indiriyor, onları çok güzel oynuyor. El kasları benden daha iyi gelişmiş. Mesela annemle 2 yaşındaki yeğenimim telefonu kullanma şekilleri farklı. Biz teknolojinin içerisine doğduk; ama biz aslında o kadar da değildik. Asıl şimdiki jenerasyon tamamen teknolojin içine doğmuş durumda. Daha doğdukları andan itibaren, televizyondan, televizyon bile çok eskide kaldı, telefondan, tableten istediği her şeyi gerçekleştirebiliyorlar. En basiti Google'ın gözlükleri. Küçük bir gözlük camından her şeyi takip edebiliyorsunuz. Bu durum insanları gerçekten bencil yapıyor." (GS, K, 22, M).

"Yaramazım, zekiyim, daha çok benim dediğim olsun istiyorum. Çoğunlukla bilgisayar başında zaman geçiriyorum. Bilgisayarı ve interneti çok seviyorum; ama babam bana interneti yasaklıyor. Arkadaşlarım da benim sahip olduğum özelliklere sahip." (İT, K, 9, Z).

Milenyum ve Z Kuşağının temsilcileri GS ve İT'nin anlattıklarına bakıldığında da literatürde yer verilen bilgilerle örtüşen bilgilere yer verdikleri görülmüştür. Buna göre Z Kuşağına geçişi sağlayan Milenyum Kuşağının temsilcisi GS, kendisini internette zaman geçiren birisi olarak tanımlarken, Z kuşağının temsilcisi İT de interneti çok sevdiğini söylemiştir. Her ikisinin de anlattıklarından yola çıkarak, bu iki kuşağın diğer kuşaklardan farklı olarak internete olan düş-

künlüğünün daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Henüz çalışma hayatına tam olarak girmeyen bu kuşağın genel karakteristik özelliği, zamanlarının çoğunu internette harcamalarıdır. Bu durum da Kayaoğlu (2013) ve Zelikova'nın (2013) bu kuşağa dair söyledikleriyle doğrudan ilişkilidir.

Tüm katılımcıların yaptığı açıklamalardan, ait oldukları kuşağın genel özelliklerine sahip oldukları ve bunu yansıttıkları anlaşılmaktadır. Bu anlamda değerlendirildiğinde, katılımcıların literatürde yapılan sınıflamalara uygun bilgiler verdiği tespit edilmiştir.

İletişimin Ne Anlama Geldiği

“İletişim benim için çok önemlidir. İnsanlar arasında bağ sağlar, dostluk kurar. Eğer becerebilirsek de bu dostlukları ileriye taşıyoruz.” (AD, E, 73, SK).

“Karşılıklı bir diyalogdur. İyi veya kötü anlaşabilmektir, anlatmak istediklerini anlatabilmektir. Bunlar jest mimiklerle de olur, hareketlerle de, bir gülümsemele de, bir kaş çatışla da olur. Bunların hepsi iletişimdir.” (SÇ, E, 64, BP)

“Yakın arkadaşlarımızla, akrabalarımızla, konu komşumuzla çok yakın ilişkilerimiz olarak tanımlıyorum. Şu an günümüzde iletişim sanal alemde yürüdüğü için kablolar döndü. Bunun için bizim zamanımızdaki iletişim daha sahiciydi, daha gerçekçiydi diyebilirim.” (İT, E, 43, X).

“Bence iletişim, eğer insan bağlamında ele alacaksak, insanın hayvanla da, bitkilerle de, hatta cansız nesnelere de bir iletişimi var. Ya da kendi kendine de bir iletişimi olabiliyor. Bence duygu, düşünce, tutumları bir şekilde karşımızdakine, bu; bir kişi olabilir, bir nesne olabilir, bir canlı olabilir, ya da daha fazla topluluklara aktarmaktır. Ben bunu tek taraflı olarak düşünmüyorum. Aynı zamanda aktarırken karşı tarafı da etkilememiz ve karşı taraftan da etkilenmemiz gerekiyor.” (ED, E, 33, Y).

“İletişim, benim için kendimi ifade edebilmek, en önemlisi de doğru ifade edebilmektir. Kendimi en doğru nasıl ifade edebiliyorum, bir de karşımdaki beni en iyi şekilde nasıl anlar? İletişim aslında tek taraflı değil, iki taraflı. Hem ben kendimi nasıl ifade edebiliyorum hem de karşımdaki beni en iyi nasıl anlayabiliriz? Aslında bayağı karmaşık bir durum. Karşılıklı bir iletişim gerçekleştirmek zorundasınız. Onun sizi, sizin onu anlamanız gerekiyor, geribildirim gerekiyor; yani zor.” (GS, K, 22, M).

“Arkadaşlarımla oyun oynamak, konuşmak, sohbet etmek, benim için iletişim demek olur. Arkadaşlarımı seviyorum, onlarla ilişkilerim güzel. Annemle-babamla ve arkadaşlarımla iletişim kurmayı seviyorsun.” (İT, K, 9, Z).

İletişim başlığı altında katılımcıların söyledikleri incelendiğinde iletişimin karşılıklı; yani çift yönlü gerçekleşen bir eylem olduğu bilgisi ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar, karşılıklı anlaşmadan söz etmektedir. Kendilerini ve düşüncelerini

karşıya aktarmanın önemine dikkat çekmektedirler. Bu anlamda Gürüz ve Temel Eğinli'nin (2012: 6) "düşüncenin sözel olarak karşılıklı değiş tokuşu ve iki kişinin birbirini anlaması, insanın karşısındakine kendisini anlatması" şeklinde yorumladıkları iletişim tanımı dikkat çekmektedir. Katılımcıların konuyla ilgili ifadeleri incelendiğinde "iletişim" kavramını doğru tanımladıklarını söylemek mümkündür. Öte yandan her birinin yaptığı iletişim tanımı benzer ifadeleri kapsamakla birlikte, kavramın ne anlama geldiğini bilmelerini göstermesi bakımından değerlidir.

Kişilerarası İletişim Denildiğinde Ne Anlaşıldığı

"Kişilerarası iletişim deyince ahbablık, birebir dostluk ve samimiyeti anlıyorum." (AD, E, 73, SK).

"Başkalarıyla karşılıklı iletişime geçip, duygu ve düşünceleri onlara aktarabilmektir." (SÇ, E, 64, BP).

"Kişilerarası iletişim genelde yüz yüzeydi. Zaten yüz yüze olduğu için de bunun sahici olmayan bir tarafı yoktu. Bu anlamda gerçek ilişkilere sahiptik. Şu anla karşılaştırdığımızda önemli olan sahici ve birebir yüz yüze olmasıydı. Çok etkili bir iletişim biçimiydi. Şu anki iletişim bunu asla karşılamıyor. İlişkiler daha uzak ve daha yapay. Şu anda biz bu çağın da iletişimini yaşadığımız için ikisini de karşılaştırabiliyoruz. Şimdi bilgisayar ekranlarından tuşa basarak yapılan sohbetler, yüz yüze yapılan sohbetlerin tadını vermiyor. İkisinin etkisi çok farklı. Öbürkü ne kadar sahiciyse şimdiki de o kadar yapay doğal olarak. Çünkü internet üzerinden sanal dünyada gerçekleştirilen ilişkiler ancak o kadar olabilir." (İT, E, 43, X).

"Kişilerarası iletişim denilince iş, kişiye ve insana değiniyor tabii. Bir kişinin karşıdaki bir kişi ya da daha fazla kişiyi mesajlarıyla etkilemesi ve karşıdan gelecek mesajla etkilenmesi olarak görüyorum ben bu durumu." (ED, E, 33, Y).

"Bu iletişim türünde geribildirim önemli. Ama bizim jenerasyon bize geri dönülmesini istemiyoruz. Şöyle söyleyeyim, herkes beni haklı görsün, görüşü var. Ben doğru söylüyorum; çünkü bu bana göre doğrudur, görüşü var. Karşımdakine göre doğru olup olmaması önemli değil, onun yorum yapmasına izin vermem. Bu durumu özellikle Instagram'da çok fazla görüyorum. Yorum yaptığımızda insanlar hemen siliyorlar. Çünkü onlara yorum yapılmasını istemiyorlar. Bu da bizi sığ bir köşeye çekiyor. Yorum yapmaktan uzaklaştırıyor, aslında iletişimden uzak hale getiriyor. Benim hakkımda kötü yorum yapanları ben engellerim, görüşü oluyor. Engellediğim zaman da sanki hayatımdan da çıkartıyormuşum gibi bir anlam oluyor. Nasıl sizinle ilgili kötü hisler besleyenleri hayatınızdan çıkartırsınız, internet ortamında da engelleme durumu oluyor bana ulaşamasın, resimlerimi göremesin, diye. Profilinizi gizlersiniz, sadece sizin izin verdikleriniz sizi görebilir. Böylelikle sadece size yorum yapmasına izin verdik-

lerinizi orada bırakıyorsunuz. Bu insanlar da sizinle aynı düşüncede insanlar oluyor; yani size kötü yorum yapmıyorlar. Mesela bir resim gördüklerinde ‘çok güzelsin, çok tatlısın’ gibi yorumlar yazarlar. Kimse ‘çok çirkin çıkmışsın’ diye yazmaz. Çünkü orada olmasına ve yorum yapmasına izin verdiğiniz insanlar, sizi seven insanlardır. Kötü düşünceye hayatlarında yer olmuyor. Eleştiriye uzak oluyorlar. Bu da çok yanlış bir iletişim oluyor; çünkü geribildirim almıyorsun. Tek düzelikten kurtulmak istiyorsan, seni eleştirmelerine izin vermelisin. Böylece seviye atlayabilirsin; ama izin vermezsen tek düze kalırsın. Bizim çağda öyle olduğunu düşünüyorum ben.” (GS, K, 22, M).

Aslına bakılırsa katılımcıların “kişilerarası iletişim” kavramı konusunda da benzer yorumlara sahip oldukları görülmüştür. Bu anlamda Hartley’in, (2010) “Kişilerarası iletişim; bir kişiden diğerine doğru, yüz yüze gerçekleşen, iletişimin içeriğinin iletişimde bulunan kişilerin kişilik özellikleri, ilişkileri vb. unsurlar belirlemektedir” tanımını haklı çıkartacak ifadelerle yer verdikleri görülmektedir. Çünkü yapılan yorumlara bakıldığında her bir katılımcının “kişiyi” özne konumuna alarak, iletişimi bu anlayışa göre yorumladıkları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda katılımcıların kişilerarası iletişimin anlamına ilişkin söylediklerinin, literatürde bir karşılığının bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim katılımcılara göre kişilerarası iletişim, insanların birbirlerine duygu ve düşüncelerini sözlü ya da beden hareketleriyle aktarabilmeleridir. Katılımcıların konuyla ilgili düşünceleri Dökmen’in (2001) dile getirdiği gibi bir iletişimin kişilerarası iletişim olarak değerlendirilmesi için gerekli olan “iletişime katılanların yüz yüze olmaları, aralarında çift yönlü bir iletişim olması, iletilerin sözlü ya da sözsüz şekilde aktarılması” şeklindeki ifadeye karşılık gelmektedir.

Sosyal Ağlar Hakkındaki Düşünceler

“Sosyal ağ deyince; Türkiye’de ve dünyada gerçekleşen haberlerden haberdar olmak, devletimizi takip etmek, dostlarla iletişim kurmak geliyor aklıma. Kullandığım sosyal ağlar ise Facebook, WhatsApp ve görüntülü konuşmak için de Tango’dur.” (AD, 73, E, SK).

“Sosyal ağ denilince internet denen şeyi anlıyorum. Kimisi Facebook, kimisi Twitter diyor. Onları anlıyorum işte. Ben Facebook kullanıyorum. Sayfamı açıyorum, oradaki bilgilere, paylaşımlara bakıyorum. Güzel sözler olursa, onları paylaşıyorum. Beğenmek istediklerimi beğeniyorum. Bazılarına yorum yazıyorum. Önemli günlerde; bayramlarda, öğretmenler gününde vb. ya da doğum günlerinde kutlama mesajları yazıyorum. Aktif bir kullanıcı değilim. Genelde kimler ne yapmış diye bakıyorum.” (SÇ, E, 64, BP).

Sessiz Kuşak temsilcisi AD’nin sosyal ağları iletişime eşdeğer gördüğü anlaşılmaktadır. Çünkü sosyal ağı etrafında olup biten olaylardan haberdar olmak ve arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullandığını ifade etmektedir. Bebek Pat-

laması Kuşağının temsilcisi SÇ'nin ifadelerine bakıldığında, sosyal ağları bilinen anlamına yakın anlamda kullandığı anlaşılmaktadır. Zira sosyal ağlar denildiğinde Facebook ve Twitter kavramlarına gönderme yaparak, bunların internet üzerinden gerçekleştirildiği bilgisini paylaştığı dikkat çekmektedir. SÇ'nin ayrıca "beğeni", "yorum" "paylaşım" gibi Facebook sosyal ağında kullanılan dile hakim olduğu da dikkat çekmektedir. Bu anlamda AD ve SÇ'nin temsil ettikleri kuşakların internetle olan ilişkisi göz önüne alındığında, sosyal ağlar hakkında fikir sahibi olmaları ve hatta sosyal ağ kullanıyor olmaları, günceli yakalamaları bakımından önemli olarak değerlendirilebilir.

"Sanal alem üzerinden gerçekleşen sosyal ilişkileri anlıyorum. Sosyal; fakat sanal. Bizim doğup büyüdüğümüz zamanlardaki sosyallikten çok uzaklaştırıyor; ama bilgisayar ve ağ üzerinden de yeni sosyalleştirme gerçekleştiriyor. Ancak onun da gerçek duygular, gerçek ilişkiler bağlamında etkisi düşük. Diğer taraftan bu da bir sosyallik biçimi ama. Fakat ekrana bakarak ne kadar sosyal olunabiliyorsa o kadar sosyallik. Yoksa arkadaşlarımızla canlı buluşup, gezip, o heyecanımızı, duygumuzu, düşüncemizi paylaşmak gibi değil. Twitter kullanmıyorum. Çünkü onu hep şöyle gördüm: Gençliğimin çizgisi Twitter'ın icadıyla bitti, diye düşünüyorum. Çünkü genç insan yenilik ister. Ben Twitter çıkana kadar tüm sosyal medya araçlarını hemen hızlıca alıyordum. Ama Twitter ile birlikte artık yeni şeylere çok da açık olmamaya başladım. O zaman anladım ki gençliğimin sınırı buraya kadarmış. Buradan itibaren orta yaş denilen çağa geçtiğimi hissettim. Facebook kullanıyorum. Instagram kullanmıyorum; ama onun eşdeğeri olan şeyler kullanıyorum. Divineart var mesela. Instagram, telefon bazlı olduğu için cep telefonunda onu kullanmıyorum. Bilgisayar ekranından kullanınca da onun muadili olan programları kullanıyorum." (İT, E, 43, X).

"Facebook, Twitter, Instagram kullanıyorum. Bunların dışında aktif olarak baktığım LinkedIn, Google Plus var. Aynı zamanda kendi bloğum da var. Sosyal ağları öncelikle bilgi almak için kullanıyorum. Merak ettiğim, ilgimi çeken konuları araştırmak ve bilgi sahibi olmak için kullanıyorum. Ya da arkadaş listemde ekli kişilerle iletişim kurmak, boş zamanımı değerlendirmek için, eğlence amaçlı kullanıyorum. Bir de bilgi aktarmak için kullanıyorum. Örneğin bloğumda yazdığım yazıları ya da bilgileri daha fazla kişiye nasıl ulaştırabilirim, nasıl aktarabilirim bunların derdindeyim yani. Aslında tamamen iletişim amaçlı kullanıyorum." (ED, E, 33, Y).

X Kuşağının temsilcisi İT, sosyal ağların sosyal ilişkilerin gerçekleşmesine zemin hazırladığını vurgularken, Y Kuşağının temsilcisi ED ise sosyal ağları iletişim amaçlı olarak kullandığını dile getirmektedir. İT'nin sözünü ettiği sanal sosyalleşmenin, ED'de daha çok gerçek şekilde sosyalleşmek anlamına evrildiğini görmek mümkündür. Birbirine yakın bir zaman dilimini temsil etmesine rağmen, iki kuşak arasında kavrama yüklenen anlamın değişime uğradığı çok

açıkça görülmektedir. Sosyal ağları kullanma durumuna bakıldığında, kendisini belli bir yaş ile sınırladığını söyleyen İT'nin yoğun şekilde sosyal ağ kullanmadığı dikkat çekerken, ED'nin hemen her tür sosyal ağı kullandığı yine kendisinin ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Y Kuşağı ile birlikte sosyal ağların kullanımının arttığını dile getirmek mümkündür.

“Öncelikle kendimi özgür hissettiğim bir ortamı anlıyorum. Çünkü orada her tür paylaşımı yapabiliyorum. Önce Instagram, Facebook sonra da Twitter vs. geliyor. Sosyal medya denildiğinde de takip ettiğim internet gazeteleri gelir. Acun.com sosyal medya olarak gördüğüm bir yer. Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, Interpals diye bir site var, orada İngilizcem gelişsin diye yabancılarla görüşüyorum. Dünyanın her yerinden insanlarla mektup arkadaşı olma durumu var. Yazıyorsunuz; mesela benim çok arkadaşım var öyle. Kore’den ve başka ülkelerden arkadaşlarım oldu bu sayede. Hatta Almancamı bu sayede geliştirdim. Ailemle iletişime geçmek için öncelikle Facebook’u sonra da Skype’ı kullanıyorum. Çünkü benim ailemin anladığı tek sosyal ağ Facebook, ondan başkasını kullanamıyorlar. Mesela anneme WhatsApp yükledim. Belki 4 aydır girmemiştir. Diyorum ki ‘sadece wipini aç, oradan sana mesaj gelecek. Beni ücretsiz arayabilirsin, mesajlaşabiliriz.’ Ama yine de kabullenemiyor, sanki açtığı zaman faturasına fazla para geleceği gibi düşünüyor. O yüzden sadece Facebook kullanıyor, oradan görüntülü konuşabiliyoruz.” (GS, K, 22, M).

“Sosyal ağ denilince Facebook, Messenger aklıma geliyor.” (İT, K, 9, Z).

Milenyum Kuşağının temsilcisi GS'nin ifadelerinden anlaşılan, sosyal ağların bu kuşakla birlikte daha yoğun şekilde kullanıldığıdır. Zira GS, kendisinden bir kuşak önce olan ED'nin kullandığı sosyal ağların yanı sıra başkalarını da kullandığını anlatmıştır. ED'nin iletişim amaçlı kullandığı sosyal ağları GS'nin hem iletişim hem de dil eğitimini güçlendirmek gibi işlevsel bir amaç için de kullandığı görülmektedir. Zaman içerisinde sosyal ağlara yüklenen anlamların da bu çerçevede değişime uğradığını dile getirmek mümkündür. Özellikle GS'nin ifadelerinde dikkat çeken bir nokta da teknolojik anlamda teknik kelimeleri rahatlıkla kullanıyor olabilmesidir. Benzer şekilde yine kendisinin söyleminde annesiyle arasındaki teknoloji kullanımındaki farklılıklara değinmesi de, sosyal kuşaklar arasındaki belirgin farka somut bir şekilde örnek verilebilir. Z Kuşağının temsilcisi İT'nin de sosyal ağları doğru algıladığını söylemek mümkündür. Ellison ve Boyd (2013) ile Tosun'un (2010) sosyal ağ tanımlarına bakıldığında, kişilerin birbirleriyle ve çevreleriyle iletişimini gerçekleştirmelerine olanak tanıyan içeriklerin paylaşıldığı mekan, blog vb. durumların katılımcılar tarafından da kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu anlamda katılımcıların söylediklerinden sosyal ağ kavramına yabancı olmadıkları, hatta kiminin bir tanesini kiminin de birden fazlasını kullandığı anlaşılmıştır. Bazılarının bir tanesini bazılarının da

birden fazla sosyal ağ kullanmasının nedenini de yine ait oldukları sosyal kuşak dönemi ile açıklamak mümkündür. Çünkü her birinin teknolojiye ve internete yüklediği anlam ve kullanma yeteneği farklılık göstermektedir.

Sosyal Ağlarda En Çok Hangi Aktivitelerin Yapıldığı

“Sosyal ağları arkadaşlarla iletişim kurabilmek, gündemi takip edip haberdar olabilmek, köyümüzdeki cenaze ve hastalık gibi durumları öğrenmek, arkadaşlarımla neler yaptığından haberdar olmak amaçlarıyla kullanıyorum.” (AD, E, 73, SK).

“Sadece Facebook hesabım var. Ne olup bittiğini öğrenmek için sayfama giriyorum. Arkadaşlarımdan ve tanıdıklarımdan haberdar olmak için sayfamda geziniyorum. Daha çok bilgi edinmek amaçlı kullanıyorum.” (SÇ, E, 64, BM).

Yukarıda verilen ifadelerle bakıldığında Sessiz Kuşak ve Bebek Patlaması Kuşağının temsilcileri AD ve SÇ'nin sosyal ağları daha çok iletişim kurmak için kullandıkları anlaşılmaktadır. Onlara göre sosyal ağlar, öncelikli olarak bilgi edinmek ve olaylardan haberdar olmak için kullanılmaktadır.

“Tabii ben 1999-2000'lerden itibaren giren birisi olarak sosyal ağlardan önceki dönemi de yaşadım. 2005-2006 dönemine; yani sosyal medyanın canlandığı döneme kadar büyük ölçüde iletişim amaçlı kullandım. Messenger'dan bütün arkadaşlarımla ya da ilişkide olduğum iş arkadaşlarımla vb. hepsi orada ekliydi. Oradan günlük olarak pek çok kişi ile görüşüyordum, yazıyıyordum. Bunun dışında 2000'li yılların başında Mirç vardı. İngilizcem de olduğu için uluslararası düzeyde bütün dünya ile yazıyıyordum. Sonuçta işlevsel bir amaç için kullanıyordum. Sosyal medyanın ya da internetin temel işlevi, iletişimdi. Sosyal medya geliştikten sonra şu an birinci amaç gene iletişim; ama onun dışında yan amaçlar da oluştu. Nedir onlar? Bir fotoğraf paylaşıyoruz ya da düşüncemizi yansıtan birtakım paylaşımları paylaşıyoruz. Bu anlamda kültürel ve sanatsal etkinlikleri de gerçekleştirdiğimiz bir alan gibi oldu. Tabii bu paylaşım düz bir iletişim değil. Orada insanlar politik düşüncelerini de paylaşıyorlar. Kültürel etkinliklerini, spor aktivitelerini ya da günlük hayatta olan yorumlarını vb. bir sürü şeylerini paylaşıyorlar. Bu anlamda bir kültürel alan da demek lazım oraya. Sosyalleşme ortamı da diyebilirim. Bir yandan da sosyalleşiyoruz. Ama çok tatmin edici değil.” (İT, E, 43, X).

X Kuşağı temsilcisi İT, sosyal ağlardaki sosyalleşmeye dikkat çekmektedir. Ancak yine kendisinin ifadelerinden anlaşılacağı üzere, adı geçen sosyalleşmenin tatmin edici düzeyde olmadığıdır. Sosyal ağları işlevsel bir amaç için kullandığını dile getiren İT, ilk zamanlar ise daha çok iletişim amaçlı olarak kullandığını açıklamıştır. Bu anlamda bakıldığında ilk üç kuşak temsilcisinin ilk ve ana amaçlarının sosyal ağları iletişim amaçlı olarak kullanmak olduğudur.

“Sosyal ağları öncelikle merak ettiğim, ilgimi çeken konuları araştırmak ve bilgi sahibi olmak için kullanıyorum. Ya da arkadaş listemde ekli kişilerle iletişim kurmak, boş zamanımı değerlendirmek için ve eğlence amaçlı kullanıyorum. Bir de bilgi aktarmak için kullanıyorum. Örneğin bloğumda yazdığım yazıları ya da bilgileri daha fazla kişiye nasıl ulaştırabilirim, nasıl aktarabilirim bunların derdindeyim yani. Aslında tamamen iletişim amaçlı kullanıyorum.” (ED, E, 33, Y).

“Öncelikle Instagram’dan söz edeyim. Buraya sıklıkla resim atarım. Takip etmeyi sevdiğim kişiler var. Mesela Rus bir piyanist var. Onu çok fazla seviyorum. O da Instagram’ı seviyor. Çok güzel piyano çalışıyor. Onun parçalarını dinliyorum. Makyajla çok ilgileniyorum, özellikle de efekt makyajla. Efekt makyaj yapan insanların videolarını buluyorum, en güzeli komik videoları çok buluyorum Instagram’da. Facebook’u da ailemle iletişimle geçmek için kullanıyorum. Twitter’ı da daha çok gündemi takip etmek için kullanıyorum. Yabancı dil öğrenmek için de Interpals kullanıyorum.” (GS, K, 22, M).

“Arkadaşlarımla mesajlaşmak için Messenger kullanıyorum. Mesela günlük sorular soruyoruz birbirimize, nasılsın, iyi misin, gibi. Yüz yüze görüşemediğim uzaktaki arkadaşlarımla genellikle böyle görüşüyorum. Yakında olan arkadaşlarımla da okulda konuşuyorum. Facebook’ta da resimlerine bakıyorum. Mesaj atanlara cevap yazıyorum. Facebook’u da konuşma aracı olarak kullanıyorum. Bazen de Facebook’ta oyun oynuyorum. Facebook’ta; beğenilere, yorumlara, paylaşımlara bakıyorum. Facebook’ta grup konuşmaları yapmayı seviyorum. Konuşurken grup oluşturuyorum. Çünkü konuştuklarımı bir kişinin görmesi yerine birçok kişinin görmesini ve anlamasını istiyorum. Aynı anda birçok kişiye ulaşmak istiyorum. Böylece daha çok kişiyle sohbet etmiş oluyorum. Başkalarıyla sohbet etmeyi seviyorum. Oyun oynuyorum, arkadaşlarımla Messenger’dan sohbet ediyorum. Facebook’una giriyorum, arkadaşlarımla mesajlaşıyorum.” (İT, K, 9, Z).

Zamanın değişmesiyle birlikte ilgilerin de değiştiği sosyal kuşak temsilcilerinin söylediklerinden anlaşılmaktadır. Nitekim son üç kuşağın temsilcilerinin sosyal ağları kullanım amaçlarına bakıldığında iletişim amacının olduğu; ancak bunun yanı sıra başka amaçların da ön plana çıktığı görülmektedir. Zira Y Kuşağının temsilcisi ED, sosyal ağları eğlenmek-araştırmak-bilgilenmek amaçlı, Milenyum Kuşağı temsilcisi GS de benzer şekilde yeni şeyler öğrenmek-gündemi takip etmek amaçlı ve Z Kuşağı temsilcisi İT de yaşının da gerektirdiği şekilde oyun oynamak amaçlı kullandığını ifade etmiştir. Bu bağlamda dünden bugüne internet odaklı olan sosyal ağlarda gerçekleştirilen aktivitelere bakıldığında, teknoloji bilgisiyle de bağlantılı olacak şekilde bir değişimin olduğu dikkat çekmektedir. Değişen zamanın değişen ihtiyaçlarına uygun olarak sosyal ağlarda gerçekleştirilen aktivitelerin de değiştiği görülmektedir.

Sosyal Ağların Kişilerarası İletişim Aracı Olarak Kullanılma Durumu

“Sosyal ağları kişilerarası iletişimde doğrudan kullanıyorum. Mesela Facebook’u paylaşılanları görmek veya arkadaşlarımla yazılı olarak konuşmak için kullanıyorum. Aynı zamanda buradan güncel haberleri takip ediyorum. WhatsApp’ı ailemle yazılı iletişim kurmak için, Tango’yu ise görüntülü konuşmak için kullanırım. Sosyal ağların kişilerarası iletişim aracı olarak kullanılmasını ise insanlar olumsuz şekilde kullanmadıktan sonra sosyal ağlar çok yararlıdır, şeklinde yorumluyorum. Bizim gençlik zamanımıza göre artık iletişim gelişti ve çok hızlı. Eskiden mektupla haberleştiğimiz için duyguları biriktirip yazardık; ama günümüzde sürekli iletişim halinde olunca duyguları biriktirmeye gerek kalmadan anında konuşmak mümkün.” (AD, E, 73, SK).

“Sosyal ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullandığımı söyleyebilirim. Çünkü uzakta olduğum arkadaşlarımdan bu vesileyle haberdar oluyorum. Facebook üzerinden sohbet yapmıyorum; ama arkadaşlarımla paylaşımlarından onlar hakkında bilgi sahibi oluyorum. Bir arkadaşımın bir olaya ya da fotoğraf üzerine yorum yaptığını görünce ben de yorum yapıyorum. Mesela Facebook’ta bir arkadaşımın babasının hasta olduğunu öğrenen başka bir arkadaşın ‘geçmiş olsun’ mesajı yazdığını görünce ben de ‘geçmiş olsun’ diyerek, iyi niyetlerimi bildiriyorum. Böylece sosyal ağları bir haberleşme aracı olarak görüyorum. Facebook, insanların birbiriyle haberdar olmasına yardımcı oluyor. Özellikle de birbirinden uzak yerlerde yaşayan insanların birbiriyle daha kolay iletişim kurmasına yardımcı oluyor. Ben de Facebook’u kişilerarası iletişim aracı olarak kullanıyorum.” (SÇ, E, 64, BP).

Sessiz Kuşak temsilcisi AD ve Bebek Patlaması Kuşağının temsilcisi SÇ, emekli oldukları için vakitleri bol olan kişiler olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda bu iki kuşağın temsilcisi internette kendilerinden uzakta bulunan tanıdıkları ile iletişim kurmak için sosyal ağları tercih ettiklerini dile getirmektedirler. Böylelikle sosyal ağların özellikle de uzakta bulunan kişilerle iletişimi kolaylaştırdığını söylemek mümkündür. Zira her iki kuşağın temsilcisi de sosyal ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. AD ve SÇ’nin sosyal kuşakların ilk temsilcileri olmaları bakımından zamanın getirdiği bir yenilik olarak sosyal ağ hesaplarına sahip olmaları ve bu ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullanmaları, çalışmanın amacını doğrulaması bakımından da önemlidir.

“Sosyal ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullanıyorum; ama bunun etkisi ve oranı gittikçe düşüyor bende. Çünkü ben 1999-2000’de sosyal ağlara girdim ve 2005-2006’ya kadar yoğun bir şekilde kullandım. 2010’a kadar da bu etki yine güçlüydü. Ama ondan sonra gittikçe azalmaya başladı. Ya doygunluk var, sanal dünya artık tatmin etmediği için oradan bir haz almıyorum ya da yaşla ilgili bir şey. Ağırlıklı olarak arkadaşlarla iletişimimi, ilişkilerimi sürdürüyorum.

2005 öncesi bol miktarda MSN'den sohbet ediyordum. 2005 sonrası bu oran düştü. Şimdi çok fazla sohbet etmiyoruz; ama daha çok bir şeyler paylaşmak için kullanıyorum. İnternet temelli iletişimi çok da kullandığımı iddia edemeyeceğim. Artık sadece e-mail ile ekli bir şey göndermek istediğimde kullanıyorum. Bunun nedenini tam olarak tespit edemedim. Ya tatmin oldum ya da miladını doldurdu. Ekranda yazan yazı bana yetmiyor. Telefonla konuştuğumda hiç değilse ses geliyor. Bunun için aynı lezzeti vermiyor, heyecan bitiyor. Buna bağlıyorum. Galiba biz internet kanallı iletişimden tatmin olduk. Ama gençlerde bunun ilgisini görebiliyoruz. İnternet üzerinden konuşuyorlar; ama yüz yüze geldiklerinde birbirleriyle konuşmuyorlar. Diğer yandan sosyal ağların kişilerarası iletişimi olumlu mu, olumsuz mu etkilediği yönünde bir şey söylemek gerekirse, olumlu etkilediğini düşünüyorum." (İT, E, 43, X).

X Kuşağı temsilcisi sosyal ağların kişilerarası iletişimde kullanılması ile ilgili olarak başkaca bir konuya dikkat çekmektedir. Kendisinin de sosyal ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullandığını; ama eskisi gibi çok kullanmadığını belirten İT, sosyal ağların gençler arasında sıklıkla kullanıldığını açıklamıştır. İT ayrıca, sosyal ağların kişilerarası iletişimi olumlu yönde etkilediğini vurgulayarak, iletişimin zenginleşmesi için sosyal ağların kullanımına vurgu yapmaktadır. Diğer yandan gençler arasında sosyal ağlar üzerinden gerçekleşen iletişimin yüz yüze olan iletişimi azalttığı yönünde de bilgiler vermektedir. Bu anlamda kişilerarası iletişimin zamanla sosyal ağlar üzerinden gerçekleşmeye başlamasıyla birlikte yüz yüze iletişime ket vurulduğunu söylemek de mümkündür. Ancak bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte kişiler bilgisayarın sağladığı kolaylıkları kullanarak, birbirleriyle yazılı ve sözlü iletişim kurabilir hale geldikleri için, günümüzde iletişim kurmak için daha çok bilgisayar ekranlarını tercih eder hale dönüşmüşlerdir. Teknolojinin etkisiyle uzaklık kavramını ortadan kaldıran bu tür iletişim, kişilerarası iletişimin gerçekleşmesine olanak tanımaktadır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2012: 30). Bu çerçeveden bakıldığında sosyal ağlar bir taraftan iletişimin devamını kolaylaştırırken bir taraftan da kişilerin doğrudan etkileşim kurmalarına ket vurmaktadır, denilebilir.

"Ben sosyal ağları çok sık kullanıyorum. Arkadaş listemdeki kişilerle Messenger aracılığıyla sohbet ediyorum. Onlardan bana sorular geliyor, onları cevaplıyorum. Yani ben durup dururken yazmıyorum. Bu etkileşim, karşılıklı oluyor. Karşılıklı mesajlar geliyor. Mesleki anlamda baktığınızda öğrencilerden sosyal ağlar üzerinden sorular geliyor, onları cevaplıyorum. Çok daha önemlisi akademik anlamda hiç tanımadığım insanlarla tanışmak ya da hiç tanımadığım öğrencilerden yazdığım bir yazıyla ilgili olarak, paylaştığım bir yorum-paylaşım ile ilgili bir bilgi almak amaçlı mesajlar gelebiliyor. Bu anlamda sosyal ağlar üzerinden karşılıklı bir etkileşim olabiliyor." (ED, E, 33, Y).

Sosyal ağları sıklıkla kullandığını dile getiren Y Kuşağı temsilcisi ED, kişilerarası iletişimin 'karşılıklılık' esasına vurgu yapmaktadır. Buna göre kişilerarası iletişim, iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen ve kimsenin aracılık etmediği, karşılıklı bilgi paylaşımının yapıldığı, yine karşılıklı ilgi, samimiyet ve güvenin temele alındığı bir iletişim biçimidir. Bu nedenle de kişilerarası iletişim, insan iletişimi ve insanlar arasında gerçekleşen iletişim anlamında kullanılmaktadır (Ruffner ve Burgoon 1981'den aktaran, Gürüz ve Temel Eğinli, 2012: 51).

"Ailemle görüşmek için Facebook'u kullanıyorum. Facebook'u aynı zamanda dosya aktarımı yapmak için de kullanıyorum. WhatsApp da öyle. Telefondaki bir dosyayı birine atacaksam, mail adresime girip oradan atmak yerinde WhatsApp'a tek tuşla girip oradan atmayı tercih ediyorum. Sosyal medyanın kişilerarası iletişimi geliştirdiğini düşünüyorum. Farklı insanlarla sosyal ağlar aracılığıyla iletişim kurabiliyoruz. Sosyal ağlar, ikili ilişkilerde geridönütün sağlanmasına katkı sağlıyor. Ama aynı evde yaşama durumunda ise iletişimi öldürüyor. Aile içinde ilişkileri bitiriyor. Hatta iki kişi arasındaki ilişkiyi de bozabiliyor. Sevgilidirler, çok telefonla oynuyorlardır, bu da ilişkinin bozulma sebebi olabilir. İkili ilişkilerde olaya göre değişiyor. Ama diğer insanlarla iletişim halinde olmak istiyorsanız, o zaman da etkili olarak kullanılabilir. Telefon olmadan ben kimseyle iletişime geçemezdim. Bu anlamda teknoloji, kişilerarası iletişimi çoğalttı diyebiliriz. Mesela internet ortamında burada olmayan ve yüz yüze görüşme şansım bulunmayan bir sürü insanla tanışıyorum. Onlarla iletişim kurabiliyorum, konuşabiliyorum. İletişimi öldürdü, dersek tam olarak şöyle olur. Öğrenci evinde kalıyorum. Eve bir geliyorum, herkesin elinde bir telefon. Komik videolar izliyorsunuz, Facebook'tasınız biriyle konuşuyorsunuz; ama hepimiz aynı odadayız. Herkes bir çekyatta oturuyor. En sonunda birisi 'artık herkes telefonunu bıraksın' diye isyan ediyor. Bu durum 2 dakika sürüyor. O itiraz eden kişi de 2 dakika sonra telefonu ile ilgilenmeye başlıyor. Evde, evet iletişimi öldürüyor; ama diğer taraftan dünyanın her yerinden arkadaş edinmenize yardımcı oluyor." (GS, K, 22, M).

Milenyum Kuşağı temsilcisi GS'nin dikkat çektiği konu ise günümüzde sıklıkla gündeme gelen bir durumdur. Nitekim gençler arasında sıklıkla kullanılan sosyal ağlar, kişilerarası iletişim aracı olarak da işlev görmektedir. GS'nin söylediklerine bakılırsa sosyal ağlar; iletişimi güçlendirerek, yeni yeni insanlarla iletişim kurmaya olanak tanımaktadır. Ancak uzaktaki ve hiç bilinmeyen kişilerle tanışma olanağı tanıyan sosyal ağlar diğer yandan da yanı başımızdaki tanıdıklarımızla olan kişilerarası iletişimimizi olumsuz şekilde etkilemektedir. GS'nin örnek verdiği öğrenci evinden hareketle konuya bakıldığında, herkesin elindeki akıllı telefonla başkalarıyla iletişim halinde olurken, ev arkadaşlarıyla iletişim kurmaya zaman bulamama durumu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda sosyal ağların kişilerarası iletişime olumlu ve olumsuz olmak üzere iki şekilde

katkısı olduğunu dile getirmek mümkündür. Sosyal ağlar, sahip oldukları teknik olanaklar sayesinde uzaktakileri yakın etmekte ve onlarla sohbet etmeye; yani kişilerarası iletişime fırsat tanımaktadır. Ancak sürekli sosyal ağlarda zaman geçirmek, gündelik hayat içerisinde yanımızdakilerle olan iletişimimize ket vurarak, kişilerarası iletişimin gerçekleşmesini engellemektedir. Böylelikle uzaktakiler yakın olurken, yakındakiler tamamen elden sabun gibi kayıp gitmektedir. Bu anlamda Hampto ve Carter dile getirdikleri sosyal ağların insanların gündelik hayatlarının bir parçası olduğu, sanal ve gerçek arkadaşlıkların arasındaki çizginin gittikçe bulanıklaştığı fikri ortaya çıkmaktadır (Aktaran: Reilly, 2016).

“Sosyal medyayı, insanlarla iletişim kurmak için kullanıyorum. Kişilerle sohbet etmek için Facebook’u ve Messenger’ı çok kullanıyorum. Bunlar sayesinde diğer kişilerle iletişim kuruyorum. Bunun için sosyal ağların kişilerarası iletişime katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü anneler telefonla başkası ile konuşurken telefon meşgul olduğu için ben arkadaşlarımla konuşamıyorum. Ben de o zaman arkadaşlarıma Messenger’dan yazıyorum, onlarla bu şekilde konuşuyorum. Hem bu şekilde herkese ulaşmak kolay hem de ucuz oluyor. Zaman da kazanıyorum. Onlara gidip konuşmak yerine Messenger’dan konuşmak daha kolay oluyor. Ama bilgisayar ekranından konuşurken normal konuşmaya göre daha az tatmin oluyorum. Çünkü bilgisayardan konuşurken duygularını anlayamayabiliyorum. Ama konuşma ihtiyacı hissettiğim için yine de konuşuyorum.” (İT, K, 9, Z).

Z Kuşağının temsilcisi İT’nin ifadelerinden yola çıkarak, sosyal ağlarla kişilere ulaşmanın hem kolay hem de çok ucuz olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca sosyal ağlar, gündelik hayatta tanıdığımız kişilerle kurulan iletişim ve ilişkinin devamını sağlayan ortamlardır. Bu anlamda Binark ve diğerlerinin (2009: 29) dikkat çektiği şekliyle, sosyal ağlarla gerçekleştirilen kişilerarası iletişim, daha çok kişinin gerçek hayattaki tanıdıkları ile gerçekleştirdiği bir iletişimin uzantısı olmaktadır. Yazarlara göre sosyal ağ kullanıcıları, yeni insanlar tanımak yerine daha önceden tanıdığı insanlarla iletişimini sosyal ağ üzerinden devam ettirmektedir. İT, öte yandan sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleştirilen kişilerarası iletişimde duygu aktarımının önemine dikkat çekmektedir. Gürüz ve Temel Eğinli’ye göre (2012: 54) iki kişi arasında kurulan etkileşim sonucunda yaratılan ve anlamın paylaşılması, duyguların aktarılması olarak ifade edilen süreç, kişilerarası iletişim olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda yaratılan etki bakımından değerlendirildiğinde, karşılıklı kurulan iletişim ve etkileşim daha ön plana geçmektedir.

Sosyal Ağlar Aracılığıyla Gerçekleşen Kişilerarası İletişimin Samimiyetine Bakış

“Sosyal ağlardaki iletişimin etkisini ve samimiyetini, yüz yüze iletişimdeki kadar etkili bulmuyorum. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal ağlarda iletişim kurmak kolaylaştı; ama samimiyet önemli.” (AD, E, 73, SK).

“İçinde bulunulan duruma göre değişebilir. Bu anlamda olumlu da olabilir olumsuz da. Değişik değişik insan karakterleri var. Bazıları bunu kötü bazıları da iyi amaçlı kullanabilir. Dikkat etmek lazım. Aslında iyi yanı da kötü yanı da var. İletişim kurmak için iyi bir şey; ama belli bir yaştan sonra bunları kullanmak zor oluyor. Bazı arkadaşlar aktif kullanıyorlar. Ben onların paylaşımlarından haberdar, bilgi sahibi oluyorum daha çok. Örneğin taa öğretmen okulu yıllarına ait fotoğrafları; yani 1971-1972 yıllarına ait fotoğrafları görünce mutlu oluyorum, eskiye gidiyorum. Benim Facebook sayfamdaki arkadaşlarım hep öğretmen arkadaşlarımdan oluşuyor. Bu şekilde bakınca aslında arkadaş gruplarını birbirine bağlıyor. Birleşmeyi sağlıyor. Mesela her 24 Kasım’da öğretmen arkadaşlar buluşuyorlarmış, Ankara’da ya da başka bir yerde. Bu sayede onlarla Facebook üzerinden iletişim kuruyorum, bilgilerini alıyorum. Sonuç olarak kişinin kullanımına bağlı olarak Facebook’un samimi ya da samimiyetsiz olan yanları var. İyi niyetli insanlar kullandığında güzel; ama ark niyetli kullanımlarda iyi değil.” (SÇ, E, 64, BP).

“Bunun kişinin kullanıma göre değiştiğini düşünüyorum. Sosyal ağların etkisi kişiden kişiye ve kullanım amacına göre de farklı olabilir. Kesin şöyledir, diyemiyorum. Çünkü sosyal ağları ben başka bir amaç için kullanıyorum; ama başkaları başka amaçlar için de kullanabilir. Burada ben kişinin kendi amacına ve kullanımına göre değiştiğini düşünüyorum.” (ED, E, 33, Y).

Sessiz Kuşak temsilcisi, yüz yüze gerçekleşen kişilerarası iletişimi daha etkili bulurken, Bebek Patlaması Kuşağı ve Y kuşağının temsilcileri ise bunun duruma göre değişebildiğine dikkat çekmişlerdir. Çünkü sosyal ağların kullanımı ve burada gerçekleştirilen kişilerarası iletişimin boyutu kişiden kişiye değişmektedir. Bu iki kuşağın temsilcisine göre sosyal ağların samimi ya da samimiyetsiz şeklinde yorumlanması, kullanıcıların amaçları ile ilişkidir.

“Öncelikle samimiyetsiz buluyorum. Çünkü aslında soğuk. Örneğin Instagram’da ‘yerim, öperim, severim, ay çok tatlı’ gibi ifadeler bana çok samimiyetsiz geliyor. Beğendiği fotoğrafın altına bu tür saçma yorumlar yapanlar var. Bu bana saçma ve samimiyetsiz geliyor açıkçası. Bir de dışarıda çok samimi olmadığınız bir insan, mesela yolda yürürken size selam vermeyebiliyor; ama Instagram’da herkesi takip edebiliyor, resimlerini beğenebiliyor. Mesela yolda görsem tanımadığım bir arkadaşı Instagram’da takip edebiliyorum(z). İşte bu samimiyetsiz bir ortam. Ama bunu yapmayanlar da var. Bizim jenerasyona bencil dedik ya. İşte bu anlamda bizim kuşakta şu da var. Beni 300 kişi değil de 500 kişi takip etsin görüşü var. ‘Falancayı 20 kişi takip ediyor, beni 100 kişi takip ediyor’ düşüncesi var. Biz de bu da çok var. Bu olunca da Instagram hesabımıza kayıtlı samimiyetsiz insan sayısı çoğalıyor. Çünkü sadece takip için sizinle birlikte. Siz onu kullanıyorsunuz, o da sizi kullanıyor. Ama mesela çok samimi insanlar var, onlar 100 kişiyi geçmiyor. Örneğin beni şu an 485 kişi takip ediyor; ama hepsini tanıyor

muyum; yani 100 tanesini tanıdığımdan bile emin değilim. Ama beni takip ediyorlar mı, ediyorlar. Bu nedir? Diğerleri baktığında 'bunu bu kadar insan takip ediyor, şunu ne kadar insan takip ediyor?' diye soruyor ve hatta 'bu kadar saçma bir paylaşımı 20 kişi mi beğenmiş' denilerek, beğeni sayılarına bile bakılıyor. Bunda hem jenerasyonun verdiği bir duygu hem de tatmin duygusu etkili. Bu durum psikolojide gördüğümüz insanın bencil bir varlık olmasını doğrulayan bir durumdur. Gerçekten de benciliz yani." (GS, K, 22, M).

Milenyum Kuşağı temsilcisi GS'nin ifadeleri sosyal ağlarda kurulan ilişkilerin samimiyetsizliğini farklı bir boyuttan ele alındığını göstermektedir. Buna göre insanlar sosyal ağlarda gerçekleştirdikleri kişilerarası iletişimde çok da tanımadıkları insanlarla etkileşim halinde olabiliyor ve onları takip edebiliyor. Gündelik hayatta iletişim kurulmayan kişilerle sosyal ağlar üzerinden kurulan kişilerarası iletişimin samimiyetine bu anlamda gölge düşmektedir. Çünkü özellikle gençler açısından bakıldığında sosyal ağlarda gerçekleştirilen iletişimin temelinde daha çok beğenilmek, ön planda olmak gibi psikolojik nedenler yer almaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere sosyal kuşaklar arasında sosyal ağların kişilerarası iletişimdeki samimiyet değerlendirmesine bakıldığında, ilk dönem kuşaklarla son dönem kuşaklar arasında bir farklılık görülmektedir. Zira ilk kuşak temsilcileri sosyal ağlarda kişinin amacına göre samimi ya da samimiyetsiz bir ilişki ortamının yaratılacağını ileri sürerken, son kuşak temsilcilerinden alınan bilgi, artık kişinin kendisinin ön plana geçtiği ve kişilerarası iletişimin samimiyetsizliğini anlatmaktadır.

SONUÇ

Aynı zaman diliminde yaşayarak, aynı kültürel değerlerle beslenmiş ve aynı deneyimleri tecrübe edinmiş kişilerin oluşturduğu topluluklar, sosyal kuşak olarak bilinmektedir. Teknolojinin gelişimi ile birlikte sosyal yaşamda da belirgin değişiklikler olmuştur. En önemlisi de sosyal kuşaklar ortaya çıkmıştır. Var olan sosyal kuşakların sahip oldukları özellikler de yine başta teknoloji olmak üzere, sosyo-kültürel, ekonomik ve toplumsal özelliklere göre bir sınıflandırmayı zorunlu hale getirmiştir. Söz konusu gelişmeler ışığında da sosyal kuşaklar belli tarih aralıkları esas alınarak, bir sınıflandırmaya tabi tutulmuşlardır. Bunun sonucunda da 6 farklı sosyal kuşağın varlığı ortaya çıkmıştır.

Geçmiş yaklaşık 100 yıl öncesine kadar uzanan sosyal kuşak sınıflandırmalarına bakıldığında, her bir kuşağın kendine özgü belirgin özelliklere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal kuşak sınıflandırmalarının ilkinin Birinci Dünya Savaşı sonrasında meydana gelen Buhran Yılları ile birlikte başladığı literatürde yer alan bilgilerde mevcuttur. Bunun yanı sıra ve 2000'li yılların ilk yarısında doğanların da sınıflandırmaya dahil edilmesiyle birlikte dünden bugüne oluşan süreçte 6 sosyal kuşağın varlığından söz edilmektedir. Alan yazında 1925-1945

yılları arasında doğanlarla başlayan sınıflandırmaya Sessiz Kuşak adı verilmektedir. Bu kuşağı; Bebek Patlaması, X Kuşağı, Y Kuşağı, Milenyum Kuşağı ve Z Kuşağı takip etmektedir. Her bir sosyal kuşak, içinde bulunduğu toplumsal dönemin ekonomik, sosyo-kültürel ve teknolojik yapıya bağlı olarak birbirinden farklı kişisel özelliklerine sahiptir.

Howe ve Strauss'a göre (2000) *algılanan üyelik*; yani ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde bir kuşağın üyesi olduğuna dair kendiliğinden oluşan algı; *genel inançlar ve davranışlar*; bir kuşağı karakterize eden tutumlar (aile, iş yaşamı, siyaset, ekonomi, kültür vb.) ve davranışlar (iş, evlilik, çocuk gibi konulardaki tercihler); *tarih içerisindeki yer*; kuşağın oluşmaya başladığı dönemde meydana gelen tarihsel önemli olaylar sosyal kuşakların sınıflandırılmasında etkili olmuştur.

Sosyal ağlar teknolojinin bir uzantısı olarak ortaya çıkmış ve gündelik hayatımızın içinde kullanılır olmuştur. Bu anlamda Taylor (2012: 3) sosyal ağı, çevrimiçi bir ortamda internet tabanlı uygulamaları kullanarak, kullanıcılar tarafından içerik değişiminin yapılmasının mümkün olduğu bir yapı olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra sosyal ağlar, kullanıcılarının profillerinde yer verdikleri bilgiler sayesinde kişileri birbirine bağlamakta ve diğerlerini de tanımalarına olanak sağlamaktadır. Böylelikle sosyal ağlar, ilişkiler seti oluşturarak kişisel bağları da bir araya getirmektedir (Neuman ve Hogan, 2005; Downes 2005).

Kişilerarası iletişim en az iki kişi arasında gerçekleşmektedir. Kişilerarası iletişimde kişinin kim olduğu, neyi bildiği, neye inandığı, neye değer verdiği, ne istediği, duygularının ne olduğu, ne tür tutum ve inançlara sahip olduğu, neler söylediği, söylediklerini ne şekilde söylediği, iletileri nasıl aldığı ve onlara nasıl cevap verdiği önemli olan durumlardır. Bu anlamda kişiler arasındaki sosyal etkileşimin var olduğu durumlar, kişilerarası iletişim olarak adlandırılmaktadır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2012: 57).

Bu çalışmada sosyal kuşakların günümüzün yaygın iletişim aracı olarak kullanılan sosyal ağları, kişilerarası iletişim aracı olarak ne şekilde kullandıklarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek için her bir sosyal kuşak temsilcisinden bir kişi olacak şekilde 6 kişi ile Mart 2016 tarihinde yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılım sağlayanların 4'ü erkek, 2'si kadındır. Katılımcıların 2'si emekli, 2'si akademisyen, 2'si de öğrencidir.

Çalışma sırasında katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen sonuçlarda dikkat çeken bilgileri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Araştırmaya dahil edilen tüm katılımcıların sosyal ağların varlığından haberdardır, her birisinin kendisine ait bir (hatta bazılarında birden fazla) sosyal ağ hesabı bulunmaktadır. Katılımcıların hepsinin Facebook hesabı vardır. Sosyal kuşak dönemi günümüze doğru geldikçe, sahip olunan sosyal ağ hesaplarında da çeşitlilik dikkat çekmektedir. Bu anlamda ilk ilki kuşak temsilcisinin sadece

Facebook kullandığı belirlenirken, sonraki sosyal kuşakların Twitter, Instagram, MSN, Messenger, YouTube, Google +, WattsApp, Skype, LinkedIn, Interpals gibi çeşitli sosyal ağ hesaplarına sahip oldukları öğrenilmiştir. Bu anlamda son dönem sosyal kuşak temsilcilerinin teknolojinin gelişimine uygun olacak şekilde söz konusu sosyal ağları zorlanmadan kullandıkları anlaşılmıştır.

Çalışmada görüşlerine başvurulmuş katılımcıların iletişim, kişilerarası iletişim, sosyal ağ gibi kavramlara yabancı olmadığı, kavramlar hakkında bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Zira katılımcıların bu kavramlara ilişkin olarak verdikleri cevapların, ilgili kavramların literatürde verilen tanımlarına yakın olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların sosyal ağları kişilerarası iletişimi kolaylaştırmak adına kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Sosyal ağları öncelikle iletişim kurmak için kullandıklarını dile getiren katılımcılar ayrıca eğlenmek, bilgilenmek, araştırma yapmak için de kullandıklarına dikkat çekmişlerdir. Tüm katılımcılarda bulunan ortak nokta ise özellikle ve öncelikle iletişim kurmak ve kişilerarası iletişimin devamını sağlamak, uzaktaki tanıdıklara ulaşmak, onlarla etkileşimi sürekli kılmak adına sosyal ağları kullanmalarındır. Bu bağlamda sosyal kuşakların sosyal ağları, kişilerarası iletişim aracı olarak kullandığı bilgisi elde edilmiştir.

Kişilerarası iletişim, kişinin dış dünyayı öğrenmesinde ona kolaylık sağlamaktadır. Zira kişiler, aralarındaki etkileşimler sayesinde yeni bilgiler öğrenmektedirler. Bu anlamda kişilerarası iletişim kişilerin inanç, tutum ve değerlerinin biçimlenmesinde oldukça etkili bir süreçtir. Kişilerarası iletişimi gerçekleştirmenin ana amacı, kişilerin birbirleri hakkında bilgi sahibi olma istekleridir. Böylelikle kişiler birbirlerini daha iyi tanırlar hale gelmektedir. Çünkü bilgi edinme ile birlikte kişilerarası iletişimde karşılıklı bir etkileşimden söz edilmektedir. Bu sayede de kişilerin kendilerini daha iyi tanıtmaları ve iletişimlerine yön vermeleri mümkün olmaktadır. Bunun yanı sıra kişiler kurdukları kişilerarası iletişim ile duygu, düşünce vb. paylaşımları karşısındakilere iletterek hem yalnızlıklarından kurtulmakta hem de kabul görme, güven gibi duyarını pekiştirmektedirler. Kişilerarası iletişim yoluyla kişiler birbirlerini tutum, davranış, inanç, duygu ve düşünceleri ile de etkileyebilmektedirler. Benzer şekilde kişilerin eğlenme ihtiyaçları da yine kişilerarası iletişimle gerçekleştirdikleri etkileşim ile mümkün olabilmektedir. Ayrıca kişilerarası iletişimde kişilerin iletişim kurdukları kişiler, onların kimlik kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Çünkü kişinin iletişim anındaki sahip olduğu rolü, sosyal yapı içerisinde bir kimlik edinmesine neden olmaktadır (Gürüz ve Temel Eğinli, 2012: 73-75).

Çalışmada her bir kuşağın sosyal ağları kullanımı ve yine bu ağları kişilerarası iletişim aracı olarak kullanması yaşları, eğitimleri oranında farklılık göstermektedir. Bu durumu da onların ait oldukları sosyal kuşağın özellikleri doğrultusunda teknoloji ile olan ilişkilerinin bir uzantısı şeklinde yorumlamak yanlış

olmayacaktır. Ancak çalışmada genel olarak elde edilen bilgi, sosyal kuşakların sosyal ağları öncelikle iletişim kurmak amaçlı kullanılıyor olduklarıdır. Sosyal ağlar iletişim kurmak dışında, bilgi sahibi olmak, araştırmak, eğlenmek, zaman geçirmek, yeni kişilerle tanışmak, uzmanlık gerektiren bilgileri öğrenmek, video izlemek, aile ve arkadaşlarla görüntülü konuşmak için de kullanılmaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında ise sosyal kuşakların sosyal ağları kişilerarası iletişimde etkin şekilde kullandıklarını söylemek mümkündür.

Çalışmada ayrıca sosyal ağların kişilerarası iletişimde kullanımının samimiyeti bağlamında verilen bilgilere bakıldığında ise, alınan yanıtların kişinin kullanım amacına göre değiştiğidir. Bu anlamda yeni bir iletişim ortamı sağlayan sosyal ağların iyi niyetli ya da kötü niyetli kullanılabilmesi, bunun da samimiyeti ve samimiyetsizliği beraberinde getirdiği durumun varlığından söz edilmektedir. Zira sosyal ağ ortamında birbiri ile sohbet etmeye çekinmeyen insanların sosyal hayatta birbirleriyle konuşmadıkları, hatta selamlaşmadıkları bilgisine de ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra sosyal ağlar kişilerarası iletişimi geliştirdiği gibi zaman zaman da var olan ilişki ve iletişime ket vurabilmektedir. Özellikle Milenyum Kuşağı temsilcisi GS'nin verdiği öğrenci evinde yaşayan arkadaşların her birinin kendi köşesine çekilerek ev arkadaşı ile sohbet etmek yerine, elindeki akıllı telefonla başkaları ile iletişim halinde bulunması örneği bu durumun varlığına dikkat çekmektedir.

Nitel bir araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen bilgileri, tüm sosyal kuşaklar için genelleme doğru değildir. Burada elde edilen bulgular, çalışmaya dahil edilen katılımcılar ile sınırlı kalmıştır. Bu çalışmada ulaşılan bilgiler, bundan sonra gerçekleştirilecek ilgili çalışmalara fikir verebilir. Ayrıca bu çalışmada ulaşılan bilgiler, aynı konuda farklı yöntemlerle gerçekleştirilecek olan diğer çalışmalara hem zemin hazırlaması hem de bilgileri zenginleştirebilmesi bakımından önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACUN KAPIKIRAN, N., (2015). "Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Empati", Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 110-133.
- ADIGÜZEL, O.; BATUR H. Z. ve EKŞİLİ, N., (2014). "Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı İle Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2014/1, Sayı: 19, ss. 165-182.
- AKINCI VURAL, Z. B. ve BAT, M., (2010). "Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma", Journal of Yasar University, Volume: 20, Issue: 5, pp. 3348-3382.
- BİNARK, M. vd., (2009). Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum, Öyleyse Varım, Kalekeldon Yayınları, İstanbul.
- BOYD, D. M. ve ELLISON N. B., (2007). "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship", Journal of Computer-Mediated Communication, Volume. 13, No: 1.

- BOYD, D., (2007).** "The Significance of Social Software", (Eds: Thomas N. Burg and Jan Schmidt), Blog Talks Reloaded: Social Software Research and Cases, Norderstedt, Social Software Lab., pp. 15-30.
- CİHANGİR ÇANKAYA, Z., (2015).** "Kişilerarası İlişkiler ve Dinleme", Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 94-107.
- CORNEJO, R., TENTORI, M. ve FAVELA, J., (2013).** "Enriching In-person Encounters Through Social Media: A Study on Family Connectedness for the Elderly", Int. J. Human-Computer Studies, Volume: 71, pp. 889-899.
- ÇEMBERCİ, M., SUDAK, M. K., AŞÇI, S., ÖZ, S. ve CİVELEK, M. E., (2014).** "Y Neslinin Örgüt Ortamındaki Davranış Farklılıklarının Analizi", AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology, 2014 Spring, Volume: 5, Number: 15, pp. 57-74. (Erişim Adresi: http://www.ajit-e.org/?menu=pages&p=issue_details&id=15 Erişim Tarihi: 10 Şubat 2016).
- ÇETİNKAYA, B., (2015).** "'Kişilerarası İlişkiler ve Kendini Açma", Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 135-156.
- DEVITO, J. A., (1995).** The Interpersonal Communication Book, Seventh Edition, New York: Harper Collins Collage Publishers.
- DOWNES, S., (2005).** "Semantic Networks and Social Networks", The Learning Organisations, Volume: 12, Number: 5, pp. 411-417, (Erişim Adresi: <http://www.ingentaconnect.com/content/mcb/119/2005/00000012/00000005/art00002> Erişim Tarihi: 19 Şubat 2016).
- DÖKMEN, Ü., (2001).** İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ELLISON, N. ve BOYD, D., (2013).** "Sociality Through Social Network Sites", (Ed: William H. Dutton), The Oxford Handbook of Internet Studies, Oxford University Press, Oxford.
- ERDEM, İ., (2015).** "İletişim Sürecinde Konuşma Beceresi", Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 324-343.
- GÜRÜZ, D. ve TEMEL EĞİNLİ, A., (2012).** Kişilerarası İletişim Bilgiler-Etkiler-Engeller, 3. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- HARTLEY, P., (2010).** Kişilerarası İletişim, 1. Baskı, (Çevirenler: Ülkü Doğanay, Melike Aktaş Yamanoglu, Burcu Şimşek, Pınar Özdemir, Halise Karaaslan Şanlı, İnan Özdemir Taştan), İmge Kitabevi, Ankara.
- HOWE, N. ve STRAUSS, B., (2000).** Millennials Rising: The Next Greatest Generation, Vintage Books, New York.
- KARAHASAN, F., (2012).** Taşlar Yerinden Oynarken: Dijital Pazarlamanın Kuralları, Doğan Kitap, İstanbul.
- KAYAOĞLU, H. S., (2013).** Farklı Sosyal Kuşaklar ve Özellikleri. (Erişim Adresi: <http://www.hasansabrikayaoglu.com/farkli-sosyal-kusaklar-ve-ozellikleri/>, Erişim Tarihi: 21 Şubat 2016).
- KUŞAY, Y., (2010).** "Sosyal Medyanın Gücü ve Uygulama Örnekleri", İkinci Medya Çağında İnternet, (Derleyenler: Ayşen Akyüz, Filiz Aydoğan), Alfa Yayıncılık, İstanbul, ss. 61-89.
- LACHAPPELLE, G., (2003).** "Political Communication and Personal Influence", (Eds: In M. J. Philippe and G. Wolfsfeld), Political Communication in a New Era, London: Routledge, pp. 82-94.
- LIVINGSTONE, S., (2010).** "From Family Television to Bedroom Culture: Young People's Media at Home", LSE- Research Online, The London School of Economics and Political Science, pp. 302-321, (Erişim Adresi: http://eprints.lse.ac.uk/2772/1/From_family_television_to_bedroom_culture_%28LSERO%29.pdf Erişim Tarihi: 11 Şubat 2016).
- LOWET, J., (2008).** "Brace Yourself Here Comes Generation Y", Critical Care Nurse, Volume: 28, Issue: 5, pp. 80-85.
- NEUMAN, M. ve HOGAN, D., (2005).** "Semantic Social Network Portal for Collaborative Online Communities", Journal of European Industrial Training, Volume: 29, Number: 6.

- REILLY, P., (2016).** "Anti-social Networking in Northern Ireland: Policy Responses to Young People's Use of Social Media for Organizing Anti-social Behavior", *Policy & Internet*, Vol. 3 (2011), Iss. 1, Art 7 s. 18, ((Erişim Adresi: <http://www.psocommons.org/policyandinternet/vol3/iss1/art7>, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2016).
- SİYEZ, D. M., (2015).** "Kişilerarası İlişkilerin Başlangıcı ve Gelişimi", *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 62-92.
- TAYLI, A., (2015).** "Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Duygusal Zeka", *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 222-247.
- TAYLOR, H., (2012).** *Social Media for Social Change, Using the Internet to Tackle Intolerance*, Action Research Report, Institute for Strategic Dialogue.
- TOKABAŞ, E., (2012).** *Kuşak Kuşak Teknoloji ve Sosyal Hayat*, <http://isfam.org/kusak-kusak-teknoloji-ve-sosyal-hayat/> Erişim Tarihi: 21 Şubat 2016.
- TOSUN, N. B., (2010).** *İletişim Temelli Marka Yönetimi*, İstanbul: Beta Yayınları.
- TÜRK DİL KURUMU SÖZLÜĞÜ (2016).** (Erişim Adresi: http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56cd7c76d3dd59.14976375 Erişim Tarihi: 23 Şubat 2016).
- USLUATA, A., (1994).** *İletişim*, Cep Üniversitesi, 1. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- UZ BAŞ, A., (2015).** "Kişilerarası İlişkiler ve İletişimde Güvenlik", *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, (Editör: Alim Kaya), 7. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss. 174-194.
- WONG, B. Y., CERİN, E., HO, S., MAK K., LO, W. ve LAM, T., (2010).** "Adolescents' Physical Activity: Competition Between Perceived Neighbourhood Sport Facilities and Home Media Resources", *International Journal of Pediatric Obesity*, Volume: 5, pp. 169-176.
- YASA E. ve BOZYIĞIT S., (2012).** "Y Nesli Tüketicilerinin Cep Telefonu ve GSM Operatörleri Tercihleri: Mersin İlindeki Üniversite Öğrencilerinin Tercihlerini Belirlemeye Yönelik Pilot Bir Araştırma", *Çag University Journal of Social Sciences*, 9(1), ss. 29-46.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H., (2004).** *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ZELIKOVA, J., (2013).** "Welfare Policy and Subjective Well-Being in Aging Societies: Generational Conflict or Generational Contract", *The Conference of LCSR*. (Erişim Adresi: https://www.hse.ru/data/2013/11/14/1335564657/Zelikova.%20Welfare%20Policy%20and%20Generational%20Conflicts_Moscow_2013.pdf Erişim Tarihi: 21 Şubat 2016).
- ZEMKE, R., RAINES, C., ve FILIPCZAK, B., (2013).** *Generations at Work : Managing the Clash of Boomers, Gen Xers, and Gen Yers in the Workplace*, 2nd Edition, Amacom, USA.
- <http://www.digplanet.com/wiki/Generation> Erişim Tarihi: 21 Şubat 2016.